

Upravništvo Ljubljana Knafjeva
— Telefon št. 3122 3123, 3124
3125 3126
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor Grajski trg 7
Telefon št. 2455
Podružnica Celje Klemenova ulica 2
— Telefon št. 190
Podružnica Jesenice Pri kolodvoru
št. 100
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42
Podružnica Trzin v hiši dr. Baum-
gartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo

Ljubljana Knafjeva ul. 5 Telefon
št. 3122 3123 3124 3125 in 3126
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja
vsak ponedeljek zjutraj — Na-
ročja se posebej in v celoti pri-
prejema D. 6. — po raznašal-
nih dostavišnih D. 5. mesečno
Maribor Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455
Celje Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65
Rokopisi se ne vračajo — Oglašni
tarifu

Pol leta evropske vojne

Prvih šest mesecev vojne med Nemčijo in zavezniki ni prineslo odločitve — Zavezniki so slej ko prej gospodarji morja in so trdno prepričani v svojo končno zmago

Pariz, 3. marca. AA. (Havas). Z današnjim dnevom je poteklo šest mesecev od kar se je začela nova vojna v Evropi. Ob tej priložnosti je uredništvo »Petit Parisien« prosilo, da ministrski predsednik in drugi ministri za vojno, mornarico, zrakoplovstvo in kolonije v par besedah izrazijo za javnost svoje poglede v nadaljnji razvoj dogodkov.

Daladier je rekel: Pred šestimi meseci se je začela vojna po volji Nemčije ki zahteva, kakor je rekel Hitler v svoji knjigi »Mein Kampf«, da se izolira Francija in potolče, toda Francija se je dvignila na svojo obrambo z ogromnim elanom. Po šestih mesecih vojne so naše meje nepoškodovane, na morja so svobodna vsi Francozi in Francozinje pa lahko svobodno posvečajo vse svoje sile za zmago domovine.

Minister Campinchi je izjavil: Na eni strani se opaža, da se kršijo dogovori glede pobijanja nedolžnih žrtev, ki se vedno bolj zvičuje, v sistem arogantnih proklamacij na drugi strani pa se nahaja svoboda narodov dostojanstvo človeka in večni ideal pravnih odnošajev v družabnem redu. Zato naši mornarji trpijo v službi v burnih nočeh ogroženi s minami in torpedi. Zato naj oni: naši ljudje ki se nahajajo v ozadju prevzemajo nase enake žrtve, da bi bili dostojni ob žrtvah te naše mornarice ki nastopa povsod tako junaka.

Admiral Darlan je izrekel: Šest mesecev se brez miru in počitka borijo vojne ladje prve linije, križarke, torpedovke, podmornice in patrolni čolni ter zbirajo zasejane mine. Ravno tako se vodna letala uspešno

udeležujejo nasproti sovražniku v svojem vednem naporu in s svojo zvitostjo. Generalni štab in vse posadke ladij so prežete z zvesto in lepo tradicijo glavne francoske mornarice ter radi izpolnjujejo svojo težko nalogo. Ponočoma je zavarovana svoboda morja in Francija lahko razpolaga z vsemi svojimi materialnimi viri, bore se s polno vero v končno zmago.

General Vuillemin je povedal: V teku prvih mesecev vojne so naši fantje podali dokaz o vrednosti njihove vežbe in o svojih visokih sposobnostih, kar se kaže v hrabrosti in elanu. Zato francoske zračne sile lahko z zmagovitostjo odgovarjajo na nade svažnega letalstva.

Minister Mandel pa je rekel: Na koncu prvih šest mesecev vojne je dovolj, če se ugotovi sledeči dve konstanti: Pri ocenianju francoske kolonialne posesti, ne računajoč pri tem Severne Afrike, so nam zven evropske kolonije dale nad 2 milijona ton raznih surovin. To se kaže v poljskih pridełkov. Kar pa se kaže pomoči, ki jo dajejo francoske kolonije s svojim izvežbanim močtvom, so doslej francoske kolonije ponudile Franciji več svojih človeških sil, kakor so jih mogle nuditi v teku vse svetovne vojne od leta 1914 do 1918. Če pa je potrebno, doboh francoske kolonije lahko nudile francoski trgovini še trikrat ali štirikrat toliko ljudi. Afriki rojaki ki vedo da so naravnost ogroženi zaradi nemških zahtev se pripravljajo na vse žrtve da bi se čimprej dosegla zmaga. Metropole naj odloči, oni pa nestrno čakajo na poziv metropole.

zanikati, da skuša italijanski tisk zanesti v italijansko javno mnenje neko nerazpoloženo napram Franciji, očitajoč ji neke protitalijanske tendence. Toda vsi ti pojavi so pač le začasn, ker so neutemeljeni. Francoski merodajni krogi tem pojavom zaradi tega tudi ne marajo pripisovati kakšnega večjega pomena.

Švica ostane strogo nevtralna

Bern, 3. marca. AA. (Stefani). Šef švicarskega političnega departementa je dal zastopnikom tiska sledečo izjavo:

Švica ne bo spremenila svoje zunanje po-

litike. Nevtralnost je naš alfa in omega. Niti prej, niti sedaj, pa tudi ne pozneje ne bomo vodili nobene osebne politike, temveč dosledno politiko zveznega sveta.

Papež molí za mir

Vatikan, 3. marca. AA. (Havas). Po današnji slovesni sv. maši v cerkvi sv. Petra, je imel sv. oče kratek govor, v katerem je med drugim rekel: Kadar se spopadejo imperiji, kar nastanejo potresi na zemlji, kadar burja zagradi morje, nam ne ostaja nič drugega, kakor da svoje poglede obrnemo k vsemogočnemu, v čigar rokah je naša usoda. Nato je sv. oče posvetil svoje molitve, da bi se mir povrnil na zemljo.

NEMŠKI MIROVNI POGOJI

Domneve diplomatskih krogov o Hitlerjevih sporočilih Wellesu — Nemčija zahteva prvo besedo v Evropi

Berlin, 3. marca. Z. Rooseveltov odposlanec Sumner Welles je danes dopoldne najprej obiskal v prostorih vodstva narodno socialistične stranke Hitlerjevega namestnika Rudolfa Hessa. Popoldne je bil v Karinhallu pri maršalu Göringu, s katerim je imel zelo obširne razgovore zlasti o gospodarskih problemih. Zvečer se je Welles vrnil v Berlin, odkoder je z ameriškega posaništvu telefonično govoril z Washingtonom.

Jutri zjutraj bo Welles zapustil Berlin ter bo preko Švice odpotoval v Pariz in potem v London. V nemških poučenih krogih zatrjujejo, da je dobil Welles v Berlinu zelo obširne, odkrite in podrobne informacije o stališču Nemčije do vseh mednarodnih problemov in da je, v kolikor mu je šlo samo za to, da dobi podrobne informacije, lahko popolnoma zadovoljen.

Po informacijah, ki jih je dobil berlinski dopisnik United Pressa iz zelo zanesljivega vira, je trajal razgovor med Wellesom in Hitlerjem nad dve uri. Kancelar Hitler je ameriškega odposlanca obširno orisal nemško naziranje o vzrokih sedanje vojne in obrazložil tudi pogoje po katerih bi bila Nemčija pripravljena skleniti mir.

Pri tem pa je Hitler izrecno poudaril, da je Nemčija decela pripravljena tudi na poostreitev vseh operacij, če da je na osnovi pogovov, ki jih stavi Anglija in Francija, za Nemčijo sklenitev miru decela izključena. Nemčija je po izjavah ki so jih že ponovno podali angleški in francoski državniki, prepričana da hoče Anglija in Francija razbiti nemško državo in uničiti nemški narod dočim je Nemčija trdno odločena, boriti se do skrajnosti in se upreti vsem takim načrtom. Nemčija zahteva, da se ji kot največji evropski vele-sili prizna prva beseda v Evropi, dočim naj se Anglija ne vmešava več v zadeve evropskega kontinenta, marveč naj se zadovolji s svojim imperijem. Francija naj se omeji na južno Evropo in ne svoje kolonije. Eden glavnih nemških pogovov za sklenitev miru je tudi vrnitev vseh bivših nemških kolonij ob istočasni reviziji njihovih meja. Razen tega zahteva Hitler, da ostane Češkoslovaška in Poljska sestavni del nemškega rajha. Nemčija hoče v Evropi stabilen mir, ki je mogoč le tako, da se Anglija in Francija odrečeta nadaljnemu vmešavanju.

Po tej razlagi je Hitler načel odnošaje Zedinjenih držav do Nemčije in zaveznikov in izrazil mnenje, da zadržanje Zedinjenih držav ni v skladu z nevtralnostjo. Hitler ima vtis, da so Zedinjene države na strani zaveznikov in da se mora Nemčija boriti proti vsem demokracijam. Hitler je sprožil tudi vračanje finsko-sovetske vojne in izrazil mnenje, da je posredovanje Nemčije v tem sporu potrebno in koristno. Končno je Hitler omenil tudi vračanje malih nevtralnih držav, ki so po njegovem mnenju ogrožene od Anglije in Francije. Welles je vzel te izjave kancelarja Hitlerja na znanje, ne da bi podal kakršnekoli svoje pripombe. Razgovori, ki jih je imel Welles z Göringom so se nanašali izključno na gospodarska vprašanja.

Göbbels o vojni

Leipzig 3. marca AA. (DNB). O priliki storitve pomladnega voleselja v Leipzig je imel nemški minister za prenapad dr. Göbbels govor, v katerem je takoj od početka izjavil, da je otvoritev tega seima dogodek največje važnosti. Vole-ejem v Leipzig omogoča da svet vidi ne samo gospodarsko de-avnost Nemčije, temveč tudi intenzivne gospodarske odnošaje, ki jih Nemčija vzdržuje kljub vojni z mnogimi državami. Nato je dr. Göbbels govoril o blaski in rekel da iz z blaski nemogoče premagati Nemčijo. V kratkih ob-

risih je povedal vse ono, kar je Nemčija v prvih šestih mesecih vojne ustvarila v gospodarstvu, posebno glede surovin in živiliških potrebščin, da je boudaril omen nemško-sovetskega gospodarskega sporazuma in rekel:

»Ta sporazum je dokazal vsemu svetu, da je nemška gospodarska politika konstruktivna. Kapaciteta nemškega gospodarskega prizadevanja se je znatno povečala tudi s tem da so se vrnila in zednila z Nemčijo vzhodna ozemlja. Toda med najvažnejše pogoje nemške gospodarske stabilnosti sodi vsekakor nemški socialni red in do vrha izvršeno edinstvo, ki vlada v Nemčiji. Današnja vojna pomeni vojno narodno socialistične Nemčije proti angleški plutokraciji.«

Na koncu je rekel Göbbels: Zmagal bo

Stališče zaveznikov

Evropa se mora osvoboditi neprestanih groženj in napadov

London, 3. marca. AA. (Havas). Z oziranjem na prihod Sumnerja Wellesa v glavna mesta zaveznikih držav nedeljski listi ponovno pišejo o splošnem angleškem stališču. Pogoje za sklenitev miru bodo diktirale vlade zaveznikih držav, pa ne Nemčija. Listi naglašajo, da bo Rooseveltov odposlanec v Londonu lepo sprejet. Dobil bo vsa potrebna obvestila o angleških argumentih, ki so itak bili že jasno pokazani v tolikih Chamberlainovih in Halifaxovih govorih.

Diplomatski urednik »Sunday Timesa« navaja, da je Sumner Welles prišel v Evropo ne zato, da bi posredoval, temveč, da bi iz prve roke slišal mnenja o raznih vojnih pogledih. Zato se ne pričakuje, da bo Welles pripovedoval eni stranki, kar je čul pri drugi stranki, ker bi bila sicer iskrenost njegovih razgovorov nemogoča. Rezultati njegovih razgovorov in njegove misli bodo mogli biti znani šele potem, ko se bo vrnil v Ameriko in bo podal poročilo Rooseveltu.

Diplomatski urednik »Observera« pravi, da činjenica, da je Welles začel svoje raz-

Občni zbor Narodne banke

Beograd, 3. marca. p. Danes je bil občni zbor delničarjev Narodne banke. Vodil ga je guverner dr. Dragutin Protić. Ker so bila vsa poročila že poprej dostavljena delničarjem, je bila o njih samo debata. Znan beograjski finančnik Velimir Bajkić je obširno govoril o režimu pod bivšim ministrskim predsednikom Stojadinovićem in finančnim ministrom Dušanom Leticom, njemu pa je odgovarjal beograjski odvetnik Arsen Stamenković. Naposled so bila vsa poročila odobrena in izvedene dopolnilne volitve. Med drugim je bil izvoljen v upravni odbor Narodne banke trgovec Anton Fazarić iz Celja.

Velika dobrodelna prireditve v Beogradu

Beograd, 3. marca. p. V beograjskem gledališču je bila snoti največja družabna prireditve letošnje sezone, zabava v korist zimске pomoči. Prireditve je bila pod pokroviteljstvom Nj. Vis. kneževine Olge. Udeležili so se je predstavniki vseh beograjskih družinskih krogov, osebno pa je prisostvovala tudi vsoka pokroviteljica. Navzočih je bilo več članov vlade,

oni narod, ki je najgloblje uresničil svoje edinstvo, to pa je samo nemški narod.

Vtis v Parizu

Pariz, 3. marca. Z. Vesti, ki so prispele semkaj o Hitlerjevih izjavah Wellesu, so vzbudile vtis, da Nemčija sploh ni pripravljena za kaka mirovna pogajanja.

Obveščanje Roosevelta

New York, 3. marca. AA. (Havas). V vlakcu, s katerim se ameriški predsednik Roosevelt vrnil v Washington, je izjavil novinarjem, da je od Sumnerja Wellesa dobil že več poročil iz evropskih prestolnic, da pa novinarjem ne more ničesar izjaviti vse dotlej, dokler se Welles ne vrne v Washington.

Nemška vojna bilanca

Po zahtevu nemškega vrhovnega poveljstva je Nemčija dosedaj izgubila 78 letal, 1 oklopnico, 2 rušilca, 6 patrolnih ladij in 11 podmornic

Berlin, 3. marca. AA. (DNB). Vrhovno poveljstvo objavlja:

Po šestmesečnem vojevanju na kopnem, na morju in zraku je kot vojaški rezultat treba naglasiti to, da je bila v tej vojni samo v teku 18 dni razbita poljska oborožena sila in je bila vsa poljska dežela zasedena po nemških četah. S tem je bil namen nemških nasprotnikov, da bi prisilili Nemčijo voditi to vojno na dveh frontah, v najkrajšem času preprečen.

Na zapadni fronti si nasprotniki niti na enem mestu ni upal izvršiti napad ali predor. V času 7 nemških napadalnih akcij je nemška vojska dokazala svoj borbeni duh, visoko stopnjo vojaške izobrazbe in oborožitve. Kierkoli je nasprotnik skušal na položajih zapadne fronte prodirati na nemško ozemlje, je bil takoj odbit.

Nemška vojna mornarica je popolnoma uničila poljsko pomorsko silo razen onih poljskih vojnih ladij, ki so se že pred začetkom vojne umaknile in se bile pozneje internirane. Nemčija je proti Angliji in Franciji vršila pomorsko vojno z znanimi uspehi. V severnem morju se nahajajo poleg ladij, ki so potrebne za zavarovanje pomorskega potoja za nemški trgovski promet, nemške pomorske in podmorske vojne sile. V istem času se je izvršilo tudi polaganje min v pomorskih okrajih vzhodne in zapadne angleške obale.

Na Atlantskem oceanu sta bili določeni za vojevanje nemški vojni ladji »Admiral v. Spee« in »Deutschland«. Tekom bitke v Montevideu na Atlantskem oceanu je nem-

ška mornarica povzročila sovražniku občutno škodo.

Kot rezultat nemške pomorske vojne se lahko smatra, da so bile potopljene mnoge angleške vojne ladje, uničenih je bilo 23 vojnih patrolnih ladij in čolnov za lov min, pa tudi druge angleške vojne ladje so bile hudo poškodovane, tako križarke tipa »London« in večje število rušilcev ter patrolnih čolnov. Poleg tega pa je bilo potopljenih 532 trgovinskih ladij s skupno tonazlo 904.913 ton, ki so pripadale sovražniškim in nevtralnimi državam.

Nemčija je obenem v najkrajšem času uničila poljsko letalstvo ter pokazala, da so njeni zračni aparati zgrajeni iz odličnega materiala. V najslabšem vremenu je Nemčija vršila smelee polet nad Anglijo in Francijo in pogostoma napadala sovražne vojne ladje in kolonije. Uničila je 65 ladij, večnoma trgovskih med njimi posebno iz nevtralnih držav. 52 ladij pa je bilo poškodovanih z bombardiranjem. Dosedaj je Nemčija zrušila 285 angleških in francoskih letal. Samo v enem angleškem pristanisku je bilo uničenih 50 letal. Z gotovostjo se lahko reče, če se računajo tudi dosedaj neregistrirane izgube do so zapadni zavezniki izgubili 335 letal. Nemčija pa je tekom šestih mesecev vojne na zapadni fronti izgubila 35 letal, 43 pa je bilo poškodovanih zaradi prisilnega pristanka. Nemške izgube so, če se primerjajo ti nemški uspehi, neznatne. Nemčija je izgubila eno oklopno ladjo, 2 rušilca, šest patrolnih ladij in 11 podmornic. Na mesec pomeni to za Nemčijo izgubo dveh podmornic.

„Sedaj ni čas oklevanja, kombinacij in razmišljanj“

Pomembna izjava Daladierja — Francija je odločena voditi vsiljeno vojno do kraja

Pariz, 3. marca. j. (Havas). List »Le Matin« objavlja razgovor ki ga je imel francoski ministrski predsednik z zastopniki japonskega tiska. Prikazujoč v glavnih smernicah sedanji položaj v Evropi, je Daladier naglasil, da je Francija trdno odločena nadaljevati sedanjo vojno do kraja. Sedaj ni čas za nikakršna razmišljanja, za nikake kombinacije in za nikakršna oklevanja. Vojna se bo čedalje bolj stopnjevala. Francija je dovolj dolgo čakala in se pogajala. Doprinesla je velike žrtve, da bi ohranila mir v Evropi. Ni ji uspelo. Danes — je dejal Daladier, ko nam je bila vojska že vsiljena, smo odločeni voditi jo do kraja. To je enodušna volja francoskega naroda.

Na vprašanja japonskih novinarjev glede odnošajev med Francijo in Italijo, ki so postali sredič maleda nesoglasja med Anželio in Italijo zlasti še posebno vojni je Daladier odgovoril: Naši odnošaji z Ita-

lijo so vseskozi korektni in upamo, da noben dogodek ne bi mogel vplivati nanje, da bi se kakorkoli izpremenili.

Pariz, 3. marca. j. (RSV). Francoski diplomatski krogi so s posebnim zanimanjem sprejeli Daladierovo izjavo japonskim novinarjem, da je Francija v najboljših odnošajih z Italijo in da teh odnošajev ne morejo izpremeniti kakšni zunanji vplivi. Daladierovi izjavi pripisujejo prav poseben pomen v trenutku ko se je bila Anglija odločila razširiti pomorsko kontrolo nad nemškimi transporti premoaga v Italijo. Daladierova izjava — pripominja jo v teh krogih je dokaz dobre volje Francije napram Italiji ter želje Francije, da bi se tudi odnošaji Anglije z Italijo popravili. Res je — pravijo v francoskih diplomatskih krogih — da so postali zadnji čas odnošaji Italije do Nemčije živahnjeji, tako na političnem, gospodarskem in kulturnem polju. Prav tako tudi ni mogoče

Angleška vojna letala petič nad Berlinom

Vrgla so na stotisoče letakov, ne da bi bila ogrožena od protiletalske obrambe

London, 3. marca. O Petč so v pretkli noči angleška vojna letala v teku enega tedna letala nad Berlinom. Na povratu so letala tudi nad Breiksum, Nordere-em, in vojaškimi operacijami o'okaj Syt. Nad Berlinom so angleška letala vrgla več 100.000 letakov, obehšen na razvlečenih padal'h. Dočim je nemška protiletalska obramba dočlej v vseh t'k'h primer h molčala, je tokrat st'pila v akcijo. vendar pa z obstrčevanjem angleških letal ni imela nebnega uspeha.

Poročila z zapadne fronte

Berlin, 3. marca. br. Vrhovno poveljstvo objavlja, da na zapadnem bojišču ni bilo nikakih posebnih dogodkov. Nemška letala so izvršila več izvišniških početov nad Severnim morjem ter so ob vzho'ni obali napadla dve patrolni ladji in 11 trgovskih parnikov v konvoju od katerih je bilo več potopljeno, nekaj na začeti h. Na zapadni fronti so bila tri francoska

letala sestreljena, dve nemški izvišniški letali se nista vrnila na svoja oporišča. DNB dočlino poroča, da je bilo eno nemško letalo na povratku z izvišniškega poleta nad Anglijo napadeno od 7 angleških letal. Eno angleško letalo je bilo pri tem sestreljeno, dočim se je nemško letalo srečno vrnilo.

Pariz, 3. marca. br. Havas poroča, da je bila danes na zapadni fronti zabeležena obojestranska letalska aktivnost. Med francoskimi in nemškimi letali je p'išlo do zračne bitke. Francoska letala so sestrelila dve nemški letali. Anglez' pa so sestrelili eno nemško letalo. Eno francosko letalo je bilo v boju poškodovano in je moralo na francoski strani zasiloni pristati.

Berlin, 3. marca. AA. (DNB). Tekom večerajnjega dne so bila zbita na t'a tri francoska letala. Od začetka vojne do večeraj je bilo zbitih 288 francoskih in angleških letal.

†

Zapustil nas je za vedno moj srčno ljubljeni soprog,
sin in zlati tatek v najlepši dobi, star komaj 31 pomladi,
gospod

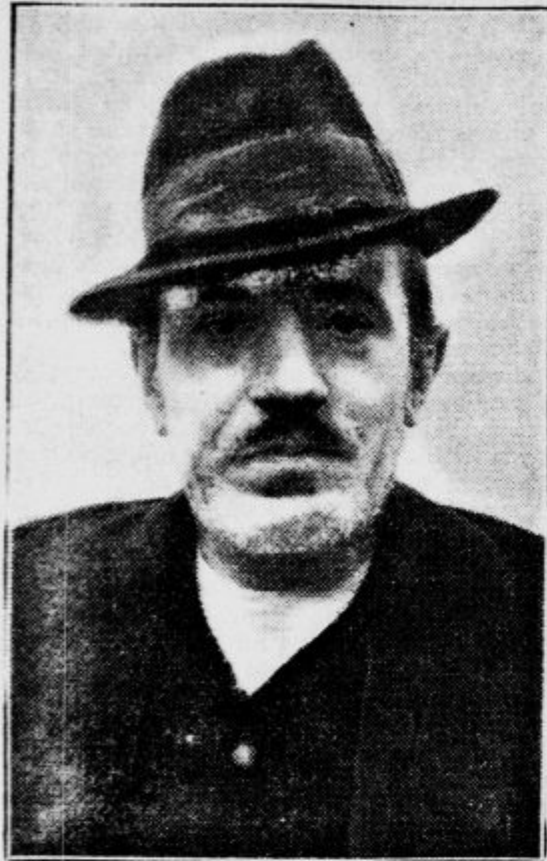
Stane Červan

Blagega pokojnika spremimo k večnemu počitku
iz mrtvaške veže splošne bolnice v ponedeljek 4. t. m.
ob pol 5. popoldne.

**LADA ČERVAN, roj. PREDALIČ — soproga;
METKA — hčerkica; MARIJA in PETER ČERVAN
— starši, ter rodbine: PREDALIČ, EBER, BITENC,
KOLB in ostalo sorodstvo.**

Mož, ki si ie naložil dosmrtno ječo

Bogati posestnik France Krajnar iz Laz pri Planini, ki je svoj čas vzbudil tolikšno senzacijo s svojim čudaštvom, je že 32 let zaprt v celici — samci svoje hiše

France Krajnar po zadnji fotografiji

Laze so vas na pragu v planinsko kotlino, eno romantičnih notranjskih kotlin, vtesnjenih med bogato pogozdenimi griči, kjer se pričenja Kras. Med Ivanjim selom Zgornjo in Spodnjo Planino, med Lazami in Jakovico se spušta v širini nekaj kilometrov polje, ki se bo nemara na pomlad, če bo le preveč dežja in raztopljenega snega, napolnilo z vodo iz kraških požiralnikov. Nastalo bo jezero in planinski tržni se bodo morali s čolni prepejlati do Laz. Po suhem bodo odrezani od naše zemlje, kajti na spodnjih robih kotline že teče italijanska meja. Vse nižine, vsi griči so namreč tod že v italijanskih rokah in neposredna bližina meje je nemara prvi in edini vzrok, da se kotlina vse do danes ni utegnila pošteno in zadostno razmahniti, kolikor zaradi prirodnih krasot in prijazne lege zasluži. Vprav zato pa je ostala v svoji nedotaknjenosti še dvakrat bolj idilična in bogata za oko obiskovalca. V tujskoprometnem oziru čaka planinsko kotlino še velika bodočnost, saj bo to, čim se zregulirajo in do kraja zgledajo prometne razmere, ena najlepših, najbolj privlačnih izletniških točk na Notranjskem in na vsej naši zemlji.

Jetnik samega sebe

Ustavimo se nekoliko v Lazah, slikoviti vasi, široko razpotegnjeni na nizkem bregu. Pa nikar ne mislite, da so Laze kar tako nekakšna čisto preprosta, od sveta zapuščenca vas, ki čaka v svojem samotarnem vstajenju in debelo tiskanih črk v turističnem adresarju Enkrat že, pred dvajsetimi leti je ta vas zaslovela daleč v svet po zagonetnem, čudnem dogodu. Ki je danes prav tako živ in aktualen, kakor je bil takrat. Časopisji s s mastnimi naslovi prinesli vest o samotarnem puščavniku iz Laz, ki že dolga leta zakrknjeno, daleč od vsega živnega sveta in vendar blizu — v zaprti sobici svojega doma živi talinstveno, čudaško življenje prostovoljnega jetnika med štirimi stenami. Zgodila se je vsa ta reč približno takole:

France Krajnar, bogat kmet v Lazah, je do svojega osemdvajsetega leta čisto spodobno in v veliko vsemu gospodaril na premočnem domačiji svojega pokojnega očeta. Starejši brat je umrl, ostala sta z njim mati in nekaj let starejša sestra. Živel so brez posebnih skrbi in težav, kajti obsežni gozdovi posesti so jim prinesli skoraj milijonsko premoženje. Sicer je bil res nekam samosvoj, malce preveč vase zaprt človek, pa si zraven tega nihče ni mislil kaj posebnega. Kako pa so se potlej začudili sosedje, ko so zvedeli — to je bilo pred dobrimi dvesti leti — da se je France kratko in malo zaprl v svojo sobo in je ni hotel za nobeno ceno več zapustiti. Kar čez noč je izginil s sveta, ni ga bilo več v vasi, tudi na dvorišču domačije ga niso videli. Menili so izprva, da je nemara zbolel ali kaj. Šli so pogledat sosedje, kako je z njim. Tesno zdrav je ležal na postelji v podstrešni sobici in ni črnil besedice. Končno so le izvlekli iz

njega nekaj besed: naj ga puste pri miru, on da že ve, kaj dela, in nima komu odgovarjati. Zaprl se je vase in trdovratno vztrajal v svojem samotarnstvu. Noč in dan skozi dolga leta je tako odrezan od vsega sveta in še od svojih ljudi, čemur v svoji sobici in tako čemi še danes — po dvajsetih letih. Prostovoljni jetnik — jetnik samega sebe.

Oblast se zanima za stvar

Vsa ta reč je od dne do dne postajala zmerom bolj skrivnostna in zamotana. Celih dvajset let in še nekaj čez ga nihče ni videl in tudi ne slišal o njem. Domači so branili slehernemu dostop v njegovo puščavniško sobico, sami pa tudi niso ničesar izjavili. Ne da je živ, ne da je mrt. Čisto razumljivo torej, da so se širile v sosesčini razne čudne, sumljive govorice, kajti to vendar ni kar tako: posestnik-milijonar, najbogatejši kmet v vasi, človek iz njihove srede — pa tako zagonetno, skrivnostno zaprt v svoji lastni hiši! Ne, tule ni nekaj prav, nekaj strašnega se dogaja ali pa se je celo že zgodilo. Morda je pa le še živ, a so mu kako zavdali, ga napojili s čarovniško pijačo, da se mu je zmedel um, da je ob svojo voljo in počno z njim, kar se jim zdi.

S trknitvijo in poudarjenimi pripovedkami se je begnila ljudska domišljija. dokler ni vse skupaj prišlo na uho občanov in leta 1923 se je pojavila na domačiji Krajnarjevih preiskovalna komisija z orožniki. Vdrti so v puščavniško sobo, da ugotovijo kako in kaj. Skoraj jih je vrglo nazaj čez prag, kajti čunnata je bila zatočila, kakor v najmračnejši podzemski ječi, ozka majhna okenca so jo kaj slabo razsvetljevala. In vendar je France Krajnar polnih dvajdvajset let do takrat v tem zatohlem, temnem prostoru preždel, preležal na postelji sam vase pogreznjen, za vse žive stvari tega sveta izgubljen, od samega sebe zavrnjen obsojenec. Našli so ga na postelji, obrnjeneja v steno in dolgo niso mogli ničesar spraviti iz njega. Polglasno

spodarstvo, toda zaman. Po letu 1928. ga spet, prav do danes nihče več ni videl in je doba njegovega samotarnstva prekorčila že dvajsetdeseto leto.

Dom Krajnarjevih je v Lazah največja hiša, ki ji je s slemena bereš, da je tod bogastvo doma. Zidana je v starinskem slogu z majhnimi okni, kajti Laze so močno stara vas. Kar vprašaj domačina in rad ti bo pokazal majhno, špranji podobno okenca, ki je zaslonjeno s polknicami. da ne vidiš skozenj. Tule je pa Krajnar zaprt. Pred nekaj leti so ga preselili v pritliko, če se ne motim. Tak kako je kaj z njim? vprašaj radoznalo domačina, čokatega, trdnega moža v šestdesetih letih. Kaj ga je vendar pregnalo takole v samoto?

V gostilni se pridruži še več sosedov in prično vsevprek s pripovedovanjem teh čudnih historij o samotarskem Francetu.

»Ja, veste, vse sorte se govori. Meni se pa zdi, da bo držalo tisto o nesrečni ljubici. Poznam Franceta od mladih nog in ne morem reči, da bi se mi zdel blazen. Tako bolj zase je bil res zmerom. Zablubl se je v bogato dekle iz vasi, ki se danes živi, neporočena z dvema sestrama na svojem posestvu. Tudi tam je velika bogatija in bi bilo imenitno, če bi se združila dva takšna grunta skup. Ampak Francetova mati je bila čudaška, trmasta ženska, saj je že umrla, bog ji daj dobro. Branila je Francetu nevesto na vso moč, in to ga je tako zadelo, da se je zaprl v sobo in ni maral več za ta svet. Po materini smrti smo pričakovali, da se bo vendarle pojavil zunaj, ko je padla zadnja ovira. Pa se mu je od samote skozi leta najbrž v resnici že zmešalo in je ostal, kakor je bil. Danes je star že 61 let in ga nisem videl še petnajst let. Njegova sestra ne pusti nikogar k njemu. Zlasti se boji, da ga ne bi izvohal kdo od časopisov.«

Blaznež ali svetnik?

»Meni se pa že takrat, se reče, preden se je zaprl, ni zdel pri pravi pameti,« je

Pogled v njegovo izbo

je brundal predse nekaj nerazumljivega in se je zdel na vidu blazen človek. Ko je končno vendar izpregovoril, so bile njegove prve besede sicer urejene, toda tako skope, da niso izvedeli prav ničesar, kar bi razjasnilo njegovo brezumno samotarnstvo. Izpraševali so ga marsikaj — dognali, da je čisto zapuščen od vsega. Saj niti ni vedel, da živi v svobodni državi, trdovratno je trdil, da je v Avstriji, da ji vlada še cesar Franc Jožef, da še živi ta prestolonaslednik Rudolf in Stefanija. Sicer pa ga ni očitno prav nič zanimalo življenje zunaj, najbrž bi se takoj spet zaprl vase in še kar naprej prenašal svojo puščavniško usodo. V sami srajci, neostrižen in bradat, zanemarjen je vzbujal grozo in prepadenost pri obiskovalcih. Skoraj povsem prazna, mračna sobica je prisotnim še povečala grozoten vtis. Kar je vsem takoj padlo v oči, so bili trije leseni svetilniki, ki so edini krasili sobico in pred katerim opravlja čudaški France baje pobožnosti vsak dan.

Po vasi se govori...

Poizkušali so ga pregovoriti, naj zapusti brezmišelnost samoto in naj vodi go-

pripomni drugi sosed. »Sicer je odslužil vojaške v redu, pa je bil zmerom nekam čuden. Strašno veliko je molil in hodil po cerkvah. Včasih, ko sem šel iz Planine čez polje, sem ga srečal in slišal, kako je sam s seboj govoril, delal križe in onegavil nekaj z rokami, kakor da bi blagoslavljal. To je pa res, da je bil zaljubljen. Ne verjamem pa, da se je zaprl, ker mu je mati branila poroko. Po mojem bo bolj držalo, da je versko blazen. Vendar mislijo nekateri, da je svetnik, da se včasih ponoči nenadoma razsvetli njegova soba in da se od tam vidi v sama nebesa. Ni še dolgo tega, kar je umrla stara ženica blizu Ivanjeva sela, ki je pravila, da je Krajnar odrešenik naše doline. V njem se je vtelesil svetnik, ki zdaj moli in bo molil do stotega leta za odrešenje nas vseh. Kajti sicer bi bruhnila iz požiralnikov stranska poveni ter zalila vso kotlino do vrha. Njegova žrtev in molitev pa kroti podzemsko, satanove sile. Takšne pravljice se širijo pri nas, no, zadnji čas so že precej utihle. Ljudje so se privadili na Franceta in napravili čezenj križ. Skoda je posestva, ki bo prišlo za njim v bog ve kakšne roke. Še zmerom je on gospodar,

Krajnarjeva domačija v Lazah — Križca označujeta okni njegove sobe

kakšna bogatija bi lahko bila, če bi sam gospodaril in se kaj priženil zraven.«

Čudna, čudna je vsa ta reč s Francetom, skoraj neverjetna, zlasti za naš čas. Življenje skriva v sebi res nenavadne, skriv-

nostne, nikoli rešljive stvari. Tragedija blazne samoopovedi Franceta Krajnarja bo za naše notranjske Laze še dolgo ostala velika, tajinstvena senzacija dneva.

L. K.

Liftboj pripoveduje...

Človek, ki ima 63.000 km vožnje in dober milijon gostov za sabo

Nebočnik poznate vsi in nebočnik pomeni za ljubljano še zmerom zanimanja in občudovanja vredno posebnost, se pravi, predvsem za tujca. Tri dvigala teko noč in dan v višino petdesetih metrov navzgor in navzdol, tja do kavarne in ponoči do bara, še nadstropje višje. Približno 28 sekund traja takšna vožnja z dvigalom skozi deset nadstropij; torej opravi dvigalo ob velikem naplavi lahko tri vožnje v dveh minutah. Ker je zdaj na višku sezona statistik in letnih obračunov, pobaraš vozača dvigala ali drugače liftboja, g. Rudija Bužga, naj ti pove še kaj zanimivosti v besedah in številkah iz svojega poklica. Ljubezljivo in rade volje se odzove, kakor hitro najde nekaj prostih minut za pogovor. G. Bužga je najstarejši vozač, saj nepretrgoma služi že sedem let. Povprečno opravi dnevno 250 voženj z dvigalom in njegov delovni čas traja sedem ur na dan. Če vzamemo zdaj višino petdeset metrov v obeh smereh, gor in dol, dobimo zanimive številke. Dnevno prevozi namreč okoli 25.000 metrov ali 25 kilometrov. Na mesec 750 kilometrov, na leto 9030 kilometrov. V sedmih letih je torej prevozil celih 63.000 kilometrov. Premier zemlje znaša 40.000 kilometrov, to se pravi, da je prevozil v vsej svoji službi tolikšno daljavo, da bi s to potjo lahko enkrat in še polkrat predrl zemeljsko oblo.

Veste, pripoveduje g. Bužga, moja služba ni kar tako preprosta in lahka. Poleg zmerom čuječe paznje mora človek v našem poklicu hraniti zmerom sveže živce, biti pripravljen, ustrežljiv in ljubezljiv z gosti, česar se v veliki meri ne moreš kar tako p. lčiti, če ti ni že v naravi. Vedeti je treba marsikaj, poznati ljudi v njihovih navadah, že na pogled presoditi in uganiti njihove želje. Seveda, prerok in vsevedež nisi. In se ti na priliko tole zgodi: Vstopi v lift gost s petimi damami, z vsemi se prijateljsko tika. Prihodnji dan pa spet pride, sam, in me vpraša, ali ni morda njegova žena v kavarni. Zdaj pa presodi, katera izmed tistih petih dam je bila njegova žena. O, koliko pisanih zgodb in delikatih zgodbic slišijo moja ušesa in najdejo v mojem spominu za vekomaj zaprt grob. Lahko rečem, dosti tragedij, afer in skrivnostnih zadev izveš med ljudmi v

tistih nekaj sekundah vožnje z dvigalom. Na tej večni poti navzgor in navzdol se seznaniš in spoznaš z nešteti ljudmi. Prav nič ne pretiravam, če trdim, da sem prevozil vsa ta leta daleč preko milijona gostov. Kar računajte: vsakokrat jih prepelje dvigalo povprečno štiri, pet. Ni ga skoraj tujca, ki se ne bi pri obisku ljubljane povzpel na nebotičnik, da ne govorim o domačinih. Ljubljana ni velika, skoraj vsakega ljubljana poznam vsaj na videz. Nesreče nisem v vseh sedmih letih doživel, saj so moderna dvigala pošteno varovana proti nezgodam. Kvečjemu se včasih zgodi, da zastane in običajno med vožnjo, kadar po vsem mestu kakšna reč prekine električni tok. Takrat sem priča tragikomčnih prizorov nepotrebnega strahu in je treba dosti opravka, da preplašene pomirni in potolažim. Zdaj pa oprostite, saj vidite rdečo luč — znak, da moram odpotovati...

Človek, ne jezi se

Neki ugleden francoski biolog pripoveduje v obširni znanstveno utemeljeni razpravi, da ježa, razburjenje in slaba volja tako škodljivo učinkujejo na človeški organizem, da v veliki meri krajšajo človeško življenje. Po njegovem bi ljudi lahko razdelili v »desne« in »leve«. Leve imenuje tiste, ki se vzdržujejo že za vsak prazen nič, in pa tiste, ki imajo posebno naklonjenost do mirne in zavisti. Taki ljudje so po navadi kratkega življenja, medtem ko ljudje blage narave, ki niso zmogni zlobne misli o sočloveku in ki se ne dajo za vsako malenkost spraviti iz ravovesja, mnogo dalje živijo. Francoski biolog navaja za primer iz zgodovine, da ljudje, ki so sejali sovraštvo, maščevanje in uničevanje, v splošnem zelo zgodaj umirajo. Ljudje, ki se hitro razburijo in uježe ali ki nosijo v sebi zle nakane, s to jedkostjo sami sebe zastrupljajo. Na ta način onemogočajo redno delo žlez, da izostanejo hormoni, ki so potrebni za ohranitev zdravega organizma.

ASTRONOM

— Brat mi je pravil, da so v vsemirju zvezde, ki so tako daleč, da bi z najhitrejšim avtomobilom potreboval tisoč let do njih.

— Kako pa tvoj brat to ve?

— Kaj ne bi vedel, saj je šofer!

DRUŽINA

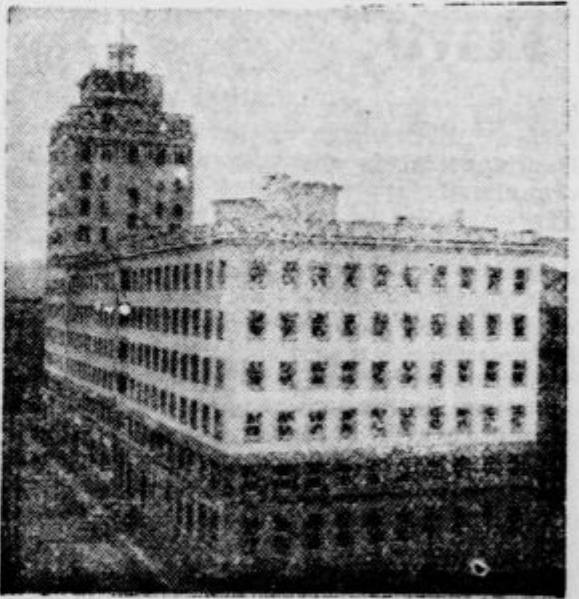
Gospa (služkinji): »Ana, meni se zdi, da z našim gospodom nekaj ni v redu. Zadnje dni opažam, da lazi za našo strojeplisko!«

Ana: »To pa že ne verjamem! To govorite samo zato, da bi bila jaz ljubosumna!«

NI DOBRO VIDEL

Janez se zbije v zgodnji jutrnji uri pijan domov, pa nanese nesreča, da se zaleje v noko žensko.

»Salamski pijanec! Krava nerodna Kozel natreskan!« ga nahruli ženska. Presenečen začne Janez mežikati: »Jaj kaj sem že doma?«

Kdo je „Žena na Poljanah“

V 12. št. lanskega »Lovca« je priobčil g. S. Lapuh bajko o ženi na Poljanah, imenovani tudi »Torkarjeva babca«, ki jo imenuje »lovska pripovedka«. Z ozirom na vsebino pa bi o njenem lovskega značaja imel lahko marsikdo pomisleke: Grajska gospodična, ki je stala na skali pričakuje divjaki, medtem ko je neka zver napadla v bližini slabotnega starca, ni dovolila ostalim lovcom, da bi mu priskočili na pomoč! Fišec skuša prikazati pripovedovano kot verjeten in resničen dogodek iz žalostne zgodovine slovenskih tlačanov, v resnici je pa zelo neverjeten in izmišljen. Zaredi svoje »trdosrčnosti« je okamenela (skala, takšna geološka traba kakor je n. pr. »Igla« pri Lutiču). Že to kaže, da je snov bajna in nezgodovinska. P. Lipomba pisca, da nastopajo hudobne grajske ženske v slovenskih pripovedkah kot kače tam kjer »je v rodbinski traredi igral vlogo stupa«, ni pravilna (gl. Kelemina »Bajke«, pa J. nka »Črna« »Gradovi in graščine«), ker pomeni kača »umrlega duha« tudi v raznih, ne samo v črtnih bajkah.

Okamenitev nima z grajskimi trdosrčnostmi nič opraviti ampak je značilna kača, ki pride od dobrega boga lovca Peruna. Perun da okameneti n. pr. za krivo prisego, ker je tužil čuvar prisrge kot lunin bog. Primer: okamenel je v Črncu, okamenela dekla sv. Hillegarde Divji lovec, ki je trdosrčen in strelja v križ (prvotno v s. eto, preprečeno žival), tudi okamenil (Kelemina). Zato smatram, da je tudi ta lovska »okamenela« ker je trdosrčno streljala živali ki bi jih smela po Perunovem lovskega zakonu. Perun je bil v bogovi nekaj sodnik, ki je kaznoval vsako

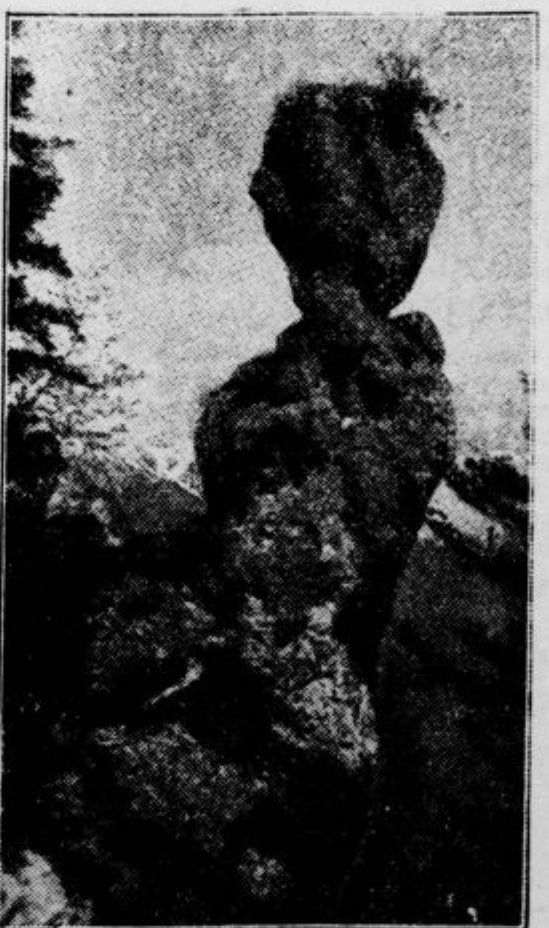
krivico! Tako je kaznoval tudi našo »babo na Poljanah« z okamenitvijo, ki je njegova najhujša, najstarejša in najbolj pristna mitološka kazen!

Če bi slovenska bajka kaznovala z okamenitvijo trdosrčnost grajske gospode, to bi imeli pri vsakem gradu tako povestico! Tak kamen, kakšna je »Baba na Poljanah«, se sicer najde še marsikje, a za bajko take skale tudi ni treba; dobra je, vsaka skala!

V tej zvezi je zanimivo, da je v nekaterih lunarnih bajkah temna luna (divji lovec ali divja lovka) — kamen (Sleček, »Südgerm. Mythologie«).

Bajko o »babi na Poljanah« je dal napisati najp. Mat. Samostal. v »Dunajskem zvonu« 1. 1879., kakor vidimo iz »Bajke« Kelemine (S. 398.), kjer je posneta pod št. 219. z naslovom »Baba nad Kočno« v V. delu »Svet in njega ureditev«, torej kot nelovska snov. Kelemina torej verjame v zgodovinsko ozadje bajke? Mislim, da, ker bi sicer poljski mitološki jedro za kaznovano lovko. Če pa ta ženska ni mitološkega izvora in se je njena trdosrčnost pokazala slučajno na lovu ta bajka ni lovska in lovca ne more zanimati. O njej lovskega izvora in njeni starosti pa sem uverjen že zato, ker gre za skalo, ki je kolikor toliko podobna »ženski« in ki je zaradi tega za imela človeka od začetka. Take skale sodijo naravnost v kult prvotnega človeka in ta je bil lovec. Tako je to tajnostno bitje (divja, tu trdosrčna) lovka od bog ve kdaj! Drugo, kar je gotovo, je njena »smrt« — izprememba v skalo in tretje njen zločin »trdosrčnost«, boljše krutost na lovu.

Če je hotel pripovedovalec pokazati njeno brezsrčnost in brezčutnost, je imel iz

Žena na Poljanah

tlačanskega življenja več kot dovolj snovi, ne pa baš lov izbrati je moral lovskega sečnerja, ker je bila »baba nad Kočno« v

bajki že gotovo kot lovka in kot hudobnica znana. No, in reši je svojo nalogo, kakor je znal ali si izmislil, ker o lovskih bogovih ni vedel kaj več.

Če polziskus rekonstruirati to bajko, imamo na eni strani kaznujočega boga Peruna, ker je samo on ta, ki v naši mitologiji okamenjuje in kaznuje krivice in je tudi dobri bog-lovec od začetka. Perun je torej okamenil trdosrčno lovko, kakor zasleduje njegov nasprotnik, divji lovec njegovo ženo (ali ženo-Zalko) in jih pobija in žre. V značaju dobrega lovca pač tega pobijanja in žrtva ni, ampak — okamenitev! Kakor je prvotno lovsko božanstvo postalo »grof« Lambergar ali kratko ljubljanski »grof«, tako je okamenela boginja postala »grajska« gospodična. Pripovedka je naravnost vzorno neverjetna, torej izmišljena. Krutost grajskih ljudi se simbolično pretirava, kadar je govor o kakem namerem mučenju. Vsa krutost gospode je izvirala iz njenega egoizma: iztisniti iz suznja čim več dobrin zase. Vse drugo je črtati iz zgodovine in vpisati v dobro — narodni poeziji. Če naša gospodična z uživanjem gleda, kako divja zver trga ranjenega, onemolega starega moža, ki se ji ne more upirati, in svojemu slugi ne dovoli, da bi mu šel na pomoč, kaj je to drugače kakor — poezija?

Pa še nekaj. Grajska gospodična je imela mesto na skali, ki, recimo, je boljše. Ali je sama čakala s slugom Ker to ni verjetno, so bili v bližini še drugi lovci na preži. Zakaj ti niso prihiteli na pomoč? Gospodična bi gotovo prva zagledala zver, ker je imela najboljšo mesto in vendar ni streljala, čeprav je divja zver kot plen lovska čast. Ni streljal ne sluga, ne stavec, ne kdo drug, čeprav je zver napadala. Bodisi kakorkoli, stvar je sumljiva dovolj posebno, če je bil »stareček« gonjač in gospo-

dična ni imela nobenega grofovskega lovca v bližini, ki ne bi vedel za podle in perverzne slasti gospodične.

Trdosrčnost »gospodične« je bila druge vrste, ki pa tako ni zanimala kmetijskega pripovedovalca; to je bila trdosrčnost lovske nasproti divjačini, ubijanja zaradi ubijanja in strasti! In zato je bila tudi kaznovana, da je okamenela.

Omenil sem že, da je bog gromovnik tisti, ki kaznuje z okamenitvijo. Ta pa je — lovec, kakor sem dokazal o Perunu, Kresniku 1. dr. »Lovski izvor dualizma«, Lovca 1939.) Hudobni gromovnik kot divji lovec zasleduje dobre boginje lovke in razreže in celo poje (istobitnost človeka boga z živaljo), ker mu pač branijo loviti, kakor bi on hotel. V pričujoči bajki, če sem jo prav razumel, pa imamo dokaz, da tudi dobri bog lovec, sovražnik divjega, zasleduje zle boginje lovke, ki lovijo tako kakor divji lovec »trdosrčno« in jih kaznuje z okamenitvijo.

Ta okamenela ubijalka, katere spomina bi danes več ne bilo, da ne stoji skala v prastarem lovišču, je imenovana tudi »Torkarjeva babca«. Ker ne morem vedeti, v kakšnem razmerju je ime kmetu Torkarja s skalo, tudi ne morem odločiti, ali smemo za razlago boginje na Poljanah pritegniti to ime, kar bi me zelo mikalo, ker pomeni Torkar »ropotarja« (prilomek Ropotar), grmečegac, kakor Torka, Torkija. Ta Torkar kot gromovnik bi bil mogoče zle lovke, torej zlo bitje, kakor je videti v bajki o kresniku, ki je kot dobri »gromovnik« prevzel blisk, dočim je grom ostal zlemu, zares — gromovniku!

S tem, upam, sem pokazal, da je ta bajka zares lovska, samo od nelovske fantazije pokvarjena.

Ado Makarovič

Javna tribuna

Dijaki o srednji šoli Zadeva nas vseh

Ko sam čitao u ponedjeljski številki Jutra članek »Samoočtožba studenta«, so se mi nehote vsile različne misli. Na prvi pogled se mi je zdel članek dober in skoran, da ga je pisal dijak, se mi je takoj začelo, da se je hotel le nekako pokazati v boljši luči od drugih svojih kolegov. Prepričan sem, da ni sam sestavil tistega članka, če ga pa je, je imel zato poseben namen in ne morem verjeti, da bi bil ravno on tak »bela vrana« med ostalimi dijaki, da bi zahteval večjo strogoost od profesorjev in več resnosti od dijakov.

Minulo je že precej let, odkar sem maturiral. Nisem bil med slabimi učenci in kljub temu sem prepričan, da uspeh ni bil odvisen le od dijakov, temveč v veliki meri od profesorjev samih.

Naj povem primer. Bili smo v 8. razredu gimnazije. Za latinščino smo imeli profesorja, ki se ga je bala cela gimnazija. Takoj prvo uro nam je držal pridigo in na koncu dejal: »Z dijaki ne maram imeti nič skupnega, oni se morajo profesorja bati.« Še danes se spominjam njegovega pogleda skozi očala, in ko je odhajal iz razreda, smo vsi zatuliли za njim. Pričeli smo sovražiti njega in predmet. Kadarkoli je bil kdo vprašan, mu je odgovarjal plašno in s strahom, čeprav je bil dobro pripravljen. Ob konferenci je bilo več kot tri četrtine razreda imenovanega. Kdo je bil kriv neuspeha? —

Znamo je, da premožni dijaki sovražijo matematiko. Za ta predmet smo imeli profesorja, ki je bil z dušo in telesom »dijak«. Rekli smo mu »ata«. Bil je pravi vagojitelj in psiholog. Poznal je vsakega izmed nas. Očevali smo ga in srmovali se je vsak, kdor pri njem ni znal. Kajti nikdar ni dal »veke«, temveč moralno pridigo, ki je vedel zalega, kakor bi neusmiljena dvojka. Z veseljem smo čakali njegove ure. In uspeh je bil odličan. Kdo je bil »kriv« neuspeha?

Tu sem navedel dva tipična primera uspeha in neuspeha. Seveda pa s tem ne mislim in nočem zatrjevati, da so le profesorji odgovorni za uspeh. Nikakor ne; tudi dijaki brez svojega truda in učenja ne bodo nikamor prišli. Hočem le pokazati, da profesor, ki ni s svojo dušo z dijakom, kateremu mora pokazati pot v življenje in ga pripraviti za njegovo bodočnost, z ljubeznijo in naravnost očetovsko skrbnostjo, ni vreden, da je vzgojitelj mladine, ki naj bo bodočnost domovine. In ta, ki si bo znal pridobiti srca in spoštovanje dijakov bo gotovo imel uspeh!

Na koncu naj še povem pisu »Samoočtožba dijakov«, da se mi zdi tak, kakršen je bil tisti v filmu »Vražji študenti«, ki je sedel v prvi klopi z očali na nosu. Pa brez zamere.

L. B.

Pred kratkim se mi je pripetila nezgodica. Ker moje finančno stanje ne dovoljuje, da bi poiskala specialista ali odšla v sanatorij, sem se zatekla za pomoč v našo bolnišnico. Že mnogo so pisali o tem in priznati moram, da zdravniku in drugo osebo, ki nadzira skrbno in požrtvovalno vrše svojo službo. Kako je zdravniku, ki mora svoje delo izvršiti na hodniku, in bolniku, ki ga zdravi na hodniku, je pa druga pesem. In vse to samo zaradi pomanjkanja denarja! Ker država ne more vseh potreb kriti naenkrat in vsako leto določi lahko samo določen znesek, bo še precej časa preteklo, preden bo novi kirurški oddelek opremljen in uporaben.

Zato apeliram na vas vse, ki ste imeli srečo, da je bilo vaše delo poplačano z materialnimi dobrinami, odstopite svoj delež v ta namen! Pomislimo, da je bolnišnica naša ustanova, ki služi nam vsem. Zavedajmo se, da je dolžnost vsakega, pomagati svojem bližnjemu, da ni zasluženega samega človeka, če si je stekel premoženje, temveč mu je k temu v veliki meri pripomogla skupnost. Po načinu, kako sprejemamo tujce, ki so polni hvale o nas, smo lahko ponosni na svojo kulturo, vendar še večji bi bil lahko naš ponos, če bi povsod in pri vsaki priliki dokazali, da so nam naši rojaki prvi in najbližji in da moramo v prvi vrsti pomagati svojim ljudem. Zadnji čas je, da se zavemo in pričnemo povsod in ob vsaki priliki s to miselnostjo, potem nam bo vsem zastajala boljša bodočnost.

Pričnimo s prireditvami v korist opreme naše bolnišnice, začnimo zbirati po dinarjih, vsaka postelja, ki bo hitro pridobljena, bo nekemu od naših ljudi lajšala gorje. Vsako društvo, organizacija in združenje ima nekaj kapitala in vsako teh bi moralo votirati po svojih močeh v ta namen, ne glede na to, kakšen cilj in dobrodelen namen že sama vrši. Bolnišnica je last nas vseh, zato smo tudi vsi dolžni prispevati. Bolnik je izločen iz delovne skupnosti, zato moramo vsi skrbeti, da čim prej ozdravi, se povrne k delu in pomaga množiti zemske dobrine. Seveda bi se moral vsak znesek takoj izročiti svojem namenu, ne pa da bi nabrali denar ležal mrtev, kakor se včasih dogaja. Uprava bolnišnice bi določila, kaj se za nabrani znesek lahko nabavi in to tudi takoj preskrbela. Ako bi imel vsak priliko, samo en dopoldan prebiti na hodniku v bolnišnici, bi izvedel gorja in kupe in z veseljem bi odprl denarnico, ko bi videl, da je njegova žrtev malenkostna proti trpljenju drugih ljudi.

V. D.

Kupon za brezplačno
„Minuto pomenka“
Štev. 24

Jadralsko gibanje med skavti

Skavtska zveza kraljevine Jugoslavije je sklenila v letu 1940. organizirati jadralske skupine v vseh svojih edinicah, da tako doprinese svoj delež za razvoj in napredek jadralskega letalstva pri nas. Jadralno letalstvo je združilo mladino vsega sveta in ji nudi mnoge nove lepote in užitke. Dvigniti se visoko nad belino hribovje, zapluti skozi snežno belino oblakov in občutiti struju zraka in radosti, to je jadralsko — sinji sport! Kot sport nam daje jadralsko letalstvo mnogoštevne koristi. Moralno nas popolnoma preoblikuje in nas izpopolnjuje z novimi izkušnjami. Krepi naš značaj in v nas vzbuja občutek poštenja, zavesti in prijateljstva. Čeprav zahteva od nas velike moralne in fizične napore, nas vendar dobro drži v svojem območju in nas usmerja k vzvišenemu cilju, postati letalec, osvojiti nebo in zagospodariti njegovi modri. V pustih jesenskih in zimskih dneh neumorno delajo skupnice jadralske, gradeč si krila, ki jih bodo nečisto dvignila visoko nad naravo. To so pravi jadranci, ki ne občutijo trudnosti, kadar je v delu njih brezmotna ptica. To so veseli in nasmejani mladinci, katerih sportni uspehi navdušujejo ves svet. A kadar zasveti toplo sonce in narava razkrije svoje čare, skozi zrak začuje lahen šum jadralskih letal. Tedaj pozabljamo na vse. Ure znoja in napora so že davno pozabljene, umakniti so se morale pred urednim uživanjem, pred urednim. Ki jih preživljamo v svojih tihih letalnih nad zemljo.

Prav te vrline sinjega sporta so dovele do tega, da ga je jela gojiti tudi skavtska mladina. Jadralno letalstvo je v skavstvu v inozemstvu našlo velik odziv. Od organizirane jadralske skupine v skavtskih četah so najzornostne dokazale. Kako ti dve močni organizaciji v mnogih oziroma drugod. Stvarno ti dve organizaciji druga drugo izpopolnjujeta. tako da kot prava celota predstavljata neprekinljivo vzgojno sredstvo današnje mladine. Jadralno letalstvo potrebuje pošteno, disciplinirano in zdravo mladino, ki jo najdeš pri skavtih in v Sokolu. Skavstvu pa je potreben pravilen, pošten in zdrav cilj, ki ga predstavlja le jadralsko. Zanimivo je, da je najvišje jadralsko odlikovanje dobil madžarski jadralski inž. Rotter 1936 na olimpijadi v Berlinu, ko je postavil nov daljši skvati rekord. Bil je že od mladih nov skvati letalo si je konstruiral za olimpijado sam, zgradil pa si ga je s pomočjo svoje skavtske jadralske skupine. V češki jadralski armadi je bila celo skupina skavtskih inženjerjev, ki so konstruirali skupno okrog 40 jadralskih letal različnih sposobnosti. Tudi naša jugoslovenska jadralska Aca Stanovčić in Paja Crnjanski sta skavta.

Če se je sijajna prilika nastopila šele v

sedanjem času. Na inicijativo svojega starešine, divizijskega generala Miodraga Damjanovića, je skavtska zveza sklenila, organizirati svoje jadralske skupine. Tako je v letošnjem letu zagotovljena živa akcija v skavtskih edinicah za organizacijo jadralskega letalstva pri nas. Z ozirom na materialna sredstva, s katerimi zveza razpolaga, se bo takoj lahko uredila majhna delavnica s potrebnim orodjem in materialom. Da bi svoje članstvo seznanila s problemi jadralskega letalstva in jim razložila pomen in njegovo zgodovino, se je zveza namenila prirediti razna predavanja s skioptičnimi slkami in filmi. Skavti so navajeni na prirodo in na borbo z njo. Jadralni tereni so globoko v prirodi, kar daje nova jamstva, da se bodo skavti takoj znali orientirati v delu na jadralskih terenih. Naš Aeroklub ulaga velike žrtve v to, da bi okrepil mladino v letalstvu. Pri tem naleti često na nepredvidene težkoče. Skavtska mladina je že dolgo časa pripravljena nato, čakala je prvega poziva. Tako organizirane jadralske skupine bodo zdaj odhajale na svoja vsakoletna taborišča z letali, ki jim bodo nudila v prosti naravi še mnogo več veselja in radosti.

Jadralstvo in skavstvo predstavljata skupno najidealnejše pot, katere naj bi se posluževala današnja mladina. Velike sportne pridobitve in užitek ter zdrav psihološko sredino nam dajeja ti dve organizaciji za dobro vzgojo današnje mladine. Ob koncu preteklega leta je bila v Beogradu ustanovljena prva skavtska jadralska skupina, ki jo sami imenujejo skvatiško načelstvo za jadralsko letalstvo. Ta skupina ima nalogo, da iz državne podpore in iz podpore skavtske zveze zbere potrebna materialna sredstva, da bi takoj omogočila delo jadralske skupine v Zemunu. Ki so jo organizirali tamkajšnji skvati-jadranci. Že v preteklem letu je skavtska zveza poslala nekaj svojih članov v dralno šolo na Zlatiboru in na Makišu pri Beogradu, da bi tamkaj pridobili jadralskega znanja in v novoorganiziranih skvati-jadralskih skupinah postali pravi instruktorji. Prva skavtska jadralska skupina v Zemunu predstavlja nekako osnovo bodočemu obširnemu delu naših skavtskih edinic za uspeh in napredek naše letalske misli. Skupina šteje 10 članov in ima najtežje nalogo na svojih ramenih — začeti pravo in uspešno akcijo. Zveza je občutila nepo podporo tej prvi skupini, da bi ji tudi z materialne strani dala priliko, da se marijivo loti dela.

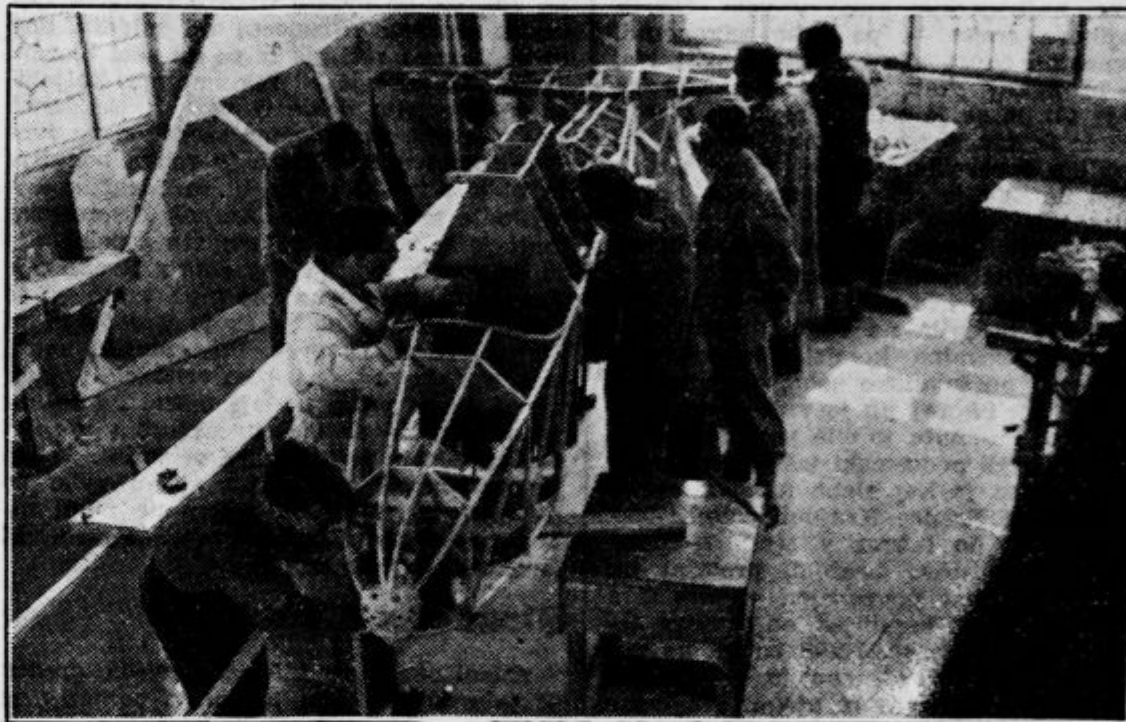
Da bi se člani te skupine in pozneje vsi skvati dobora spoznali z gradnjo jadralskih letal, je zveza uredila posebno delavnico z vsem potrebnim orodjem in inventarjem.

V njej je 10 članov te prve skupine pričelo z delom in sicer pod nadzorstvom dveh kvantitativnih mojstrov te stroke, ki bosta vodila delo in sproti seznanjala člane s konstrukcijo in gradnjo brezmotorne letal. Prvi delovni program te jadralske skavtske skupine sesoji iz treh letal domače konstrukcije: dve šolski letali tipa »Vrabec« (12,2, šostarič iz Martovra), drugo tipa »Musa Kesedija« za jadrane ob pomočju. Takoj ko bodo nastopili topli sončni dnevi, bo skupina odšla v jadralsko šolo na Zlatiboru in pričela z letenjem na svojih novih letalih, ko bodo ti prvi skavtski jadranci dosegli potrebno znanje, tako v praktičnem delu in v letenju, se bo skupina razdelila in v vsako večje mesto, kjer je zasidrana skavtska mladina, bo prišel eden ali deset jadralscev, ki bodo zastopali skavtsko letalske jadrane učitelje. Ko bo zveza jugoslovenskih skavtov premagala vse težkoče, ki se vedno postavljajo takšnim velikim akcijam, bo organizirala jadralske skupine prav v vseh skavtskih edinicah v Jugoslaviji, ki bodo vršile svoje delo točno po že zasnovanem programu.

Poleg tega velikdega letal in ogromnih žrtev, ki jih je zveza žrtvovala za napredek jadralskega letalstva v Jugoslaviji, si je nadela še tudi nalogo, ustanoviti lastno jadralsko šolo nekeje v Srbiji, v kateri naj

bi se šolali izključno skavti iz vse države. V stvari bi bil to jadralski center, iz katerega bi prihajale izučene in izkušene jadralske skupine skavtskih edinic. Šola naj bi bila zgrajena za prvo sio po principu skavtskega tabojenja. V to svrhu razpolaga zveza namreč z ogromnim številom odlično ohranjenih letal. Tudi za svoja letala bi zveza lahko preskrbela velike ture, ki naj bi naučile naše skavte jadrati. Učitelji te skavtske jadralske šole bi bili ocenjeni tudi tisti člani prve skupine v Zemunu, ki so zdaj že postali učitelji jadralskega dela in letenja. Ta program je zelo zanimiv še posebno po svojem obsegu, ki zavzema daljšo časovno dobo izvedbe. Cilj vsega tega je, omogočiti širokim skavtskim vrstam, da v svoji sredini spozna, vzljubi in mogočno razvije jadralsko letalstvo. V ostalem je cilj te jadralske skavtske šole, da izučijo veliko število jadralske skavtov, ki bodo svoje delo nadaljevali po svoje, kot letalci v našem vojnem letalstvu.

Kakor nam je skavstvo poznano po svojem konstruktivnem delu, moremo s popolnim zaupanjem gledati na njegovo bodoče delo in na napredek našega jadralskega letalstva. Tudi zdaj se bodo zvesto držali svojega vodilnega gesla: »Bodi pripravljen!«

Jadranci pri delu

Pogreb gospoda Jelovčana

Gospod Jelovčan iz Pasjeglavlja je bil velik rodoljub. Študiral je na kraljevem učiteljsku, kjer je bil znan pretepač. S ponosom je nosil vzdevek »Atila«, pač primeren svojem rodnemu kraju. Ko je odselil v svoja leta, je prišel v domači kraj in si tu uredil življenje. Kakor rečeno, je bil velik rodoljub, saj je bil član skavta vseh društev v dolini. Kakor je imel srečo v življenju, saj je bil dober mož, jo je imel tudi v smrti, kajti umrl je na petek, da je lahko imel v nedeljo najlepši pogreb. Nič ni čuda, če so se pripravljala na to slovo od njegovih življenjskih ostankov vsa društva, ki so ga štela med svoje člane. Kot velik ljubitelj narave, to se samo ob sebi razume, je bil tudi član zelene bratovščine, ki ga je štela med svoje najzaslužnejše sobrate in tovariše. Vsako društvo je imelo pripravljeno govorilno, ki naj bi vzel slovo v imenu vseh žalujočih članov.

Prav na dan pogreba pa je pritisnil občuten mraz, ki je grozil izbranim govornikom, da jim bo beseda zmrzovala in da bo za zbrano ljudstvo svečanost pogreba vseno predolga. Zaradi tega so se zedinili na enega samega govornika, ki pa naj govori v imenu vseh. Dobro, sprejeto.

Pokopališče, pogreb in govornik ob svezem grobu: »...in dragi France, koga še danes vidim tukaj? Vidim tvoje zelene brate, ko jim trepetajo zelene vejice v rokah in ki komaj čakajo, da ti jih bodo vrgli v prezgodnji grob! Poslušaj lovski rog, ki te še vedno veselo kliče na zelene vrhove med ljubečo divjati! Ravno kar bo zadonel strel, ki bo dokazal, s kolikim veseljem so te tvoji lovski tovariši semkaj sprejeli! Lovski blagor, dragi France, v večnih lovskih!«

I. B. iz Ribnice

DOBER IZGOVOR

Zdravnika kliče po telefonu tovariš, naj pride v kavarno kot trepi na pariju taroka. Pa ga vpraša žena: »Kaj pa je spe? Ali te spet kam kije?«

Zdravnik: »Da, izredno nujen primer! Pri bolniku me čakata že dva zdravnika, samo jaz še manj!«

NEZADOVOLJNA ŽENA

Mož je kupil ženi uhane, v katerih sta bila vdeana dva bisera, ki sta se pa zdela čisto premajhna. Ko se je nevoljno ogledovala v ogledalu, je dejala: »Tale tvoja biserska sta pa res premajhna!«

Mož pa je zakodrnjal: »To se ti samo zdi, v resnici so pa tvoja ušesa prevelika...«

V SOLI

Dijak: »Gospod profesor, obljubili ste nam vendar predavanje o možganih!«

Profesor: »Nemogoče! Ta teden imam nekaj drugega v glavi...«

NADMOO

»Tako, dragi otroci,« pravi učitelj, »zdaj ste slišali, da je lev ponosna zver, ki se odlikuje s silo, pogumom in bojevitostjo. Kdo mi lahko imenuje zver, ki se je morala lev bat?«

Janezek: »Levinja, gospod učitelj!«

NE VE, KAJ BI

Čuvaj živalskega vrta je poslal ravnatelju naslednje brzojavko: »Stara bolna opica je poginila. Ali naj kupimo novo, ali naj počakamo vas?«

z zelenimi žilami stoji v češuljah ob listnih ramenih. Blusce cvete od junija do avgusta. Korenine nabiramo spomladi ali jeseni. Razrezane na ploščice, jih posušimo. Sveža korenina je ostra, ostudno grenka in ima prav neprijeten duh, posušena pa nima nikakega vonja ter izgubi svojo ostopost. Ta rastlina je strupena in se uporablja zelo razredčena homeopatski proti mrzlici, influenci, revmatizmu, slabi prebavi ter bolečinam v želodcu.

Brest (lat. ulmus campestris) se nahaja po gozdovih. Je to veliko, do trideset metrov visoko drevo, s hrupavo skorjo. Majhno cvetje se prikaže pred listjem marca in aprila mesca. Cvetje ima zelenkaste šopke z rdečim, barvnastim robom in rdečimi prašniki. Skorja se uporablja sileno ko hrastova skorja. 10—15 g na ½ l vode je izborno sredstvo proti krvavitvi, revmatizmu, katarju ter kot obkladek proti lišaju, tvorom in kroničnim kožnim izpuščajem. Zmečkane liste polagamo prav dobrim uspehom na rane in tvore.

Navadni češčin (lat. berberis vulgaris) ali cvič se nahaja, posajen po vrtovih, tu in tam tudi ob živih mejah, ter po nerodovitnih tleh. Je to grm z močnimi, ravnimi, tridelnimi bodicami, ki so na zgornjih vejah enostavne, ter s svetlosivo skorjo in rumenim lesom. Listi so napljeni in narobe jajčasti. Rumeno cvetje stoji v grozdih ter ima vzdražne prašnike. Pločovi so grahasti in so majhni, podolgovati in imajo škratlaste jagode. Cvete od maja do junija. Zrele jagode se nabirajo v septembru. Čaj iz kuhanih jagod pijemo proti krču in jetrni bolezi ter proti želodčnim težavam. Obara od korenin se pa pije proti jetrnim in oblistnim boleznim, zlatenici in zagačenju. Pospešuje tudi moč in očisti črevo, ne da bi se s tem zmanjšal tek. Kuha se 15 g na ½ l vode. Pije se tudi kot listna obara proti vodenici, grži, skorbutu (10—15 g na ½ l vode).

Fotoamater

Dvojni objektiv

ne pomeni, da je takšen objektiv že sam na sebi nekaj boljšega. Izraz označuje le tiste vrste fotografskih objektivov, ki so sestavljeni iz ločenih leč ali lečnih skupin. Sem pa spadajo tudi periskopi in apla-nati, ki jih srečujemo tu pa tam še vedno na kamerah cenejšega tipa. A to so objektiv, ki še daleč niso korigirani za najvažnejše napake leč. Zato naj začetnik pazi, da si pod imenom »dvojnega objektiv« ne da podkati kamere z manjvrednim objektivom. Odičilno je le to, da-li spada dvojni objektiv na kameri v vrsto tako zvanih anastigmatov, to je posebno dobro korigiranih dvojnih objektivov. Anastigmatični objektiv so na okovno običajno kot takšni posebe označeni.

Med anastigmati imamo spet takšne, ki spadajo med »dvojne anastigmat«. To pomeni, da so njih polovice vsaka zase anastigmatiko korigirane, nikakor pa ni potrebno, da bi bili že zavoljo svojega imena kot celota kaj boljši nego anastigmati drugega tipa. Nasprotno, večina anastigmatov, ki jih uporablja amaterska praksa, in ki so se najbolj obnesli v njej, ne spada med »dvojne anastigmat«.

Sicer pa naj vsakdo, ki si hoče kot začetnik kupiti fotografsko kamero, povpraša prej kakšnega izkušnega človeka za svet. Ta ga bo znal opozoriti tudi na druge važne stvari, ki prihajajo pri nakupu kamere enako v poštev, kakor dober objektiv.

Optiki

računajo goriščne razdalje leč s tako zvanimi »dioptrijami«, in sicer pomeni 1 dioptrija goriščno 1 m, 2 dioptrije pomenita goriščno ½ m, 3 dioptrije goriščno ⅓ m itd. Dioptrijsko število je tedaj imenovalec goriščne, ki jo izrazimo v ulomkih metra. Če to prevedemo v običajni fotografski jezik, ima n. pr. leča 2 dioptrij goriščno 50 cm, leča 3 dioptrij goriščno približno 33 cm, leča 4,5 dioptrije goriščno približno 22 cm itd. Če delimo 100 z dioptrijskim številom leče, dobimo njeno goriščno v centimetrih. Dioptrijskemu številu pozitivnih, to je zbiralnih leč, dodajamo znak +, dioptrijskemu številu negativnih, to je razpršilnih leč, pa znak —.

V fotografski praksi se z dioptrijami označujejo dostavne leče, in sicer pozitivne, ki goriščno našega objektivna zmanjšujejo, enako kakor negativne, ki goriščno objektivna podaljšujejo. Že iz tega razloga bi moral biti vsak amater poučen o teh zadevah z dioptrijami, ker če ima te preproste stvari v glavi, si bo znal tudi sam izračunati, za koliko mu kakšna dostavna leča goriščno njegovega objektivna spremeni oziroma si bo vedel za ta ali oni primer kupiti primerno dostavno lečo. Za ta namen si preračuna goriščno svojega objektivna v dioptrije in jim prišteje oziroma pri negativnih dostavnih lečah odšteje dioptrije teh leč. Vzemimo primer: Nekdo ima objektiv z goriščno 7,5 cm in natakne nanj pozitivno dostavno lečo 2 dioptrij. Prvotna goriščna 7,5 cm nam da 100 : 7,5, to je približno 13,3 dioptrije, za dostavno lečo prištejemo 2 dioptrije, skupaj približno 15,3 dioptrije. Kombinacija objektivna s dostavno lečo nam da torej novo goriščno 15,3 dioptrije ali 100 : 15,3, to je približno 6,5 cm. Če smo na isti objektiv natakili negativno dostavno lečo 2 dioptrije, tedaj se prvotna goriščna objektivna 13,3 dioptrije zmanjša za 2, to je 11,3 dioptrije. Nova goriščna je 100 : 11,3 ali približno 8,8 cm. Prvotna goriščna se je tedaj z negativno dostavno lečo podaljšala.

V naši rubriki

so v pretežni večini primerov odgovori na vsakovrstna vprašanja, ki jih dobivamo iz amaterskih krogov. Tem odgovorom dajemo le takšno obliko, da se ne nanašajo edino na vpraševalca, temveč da morejo koristiti tudi drugim amaterjem. Samo ob sebi umevno, da rubriki tako, ne glede na druge težave tehničnega značaja, ne moremo dati oblike nekega sistematičnega fotografskega tečaja, kakršnega si ta ali oni v svojem dopisu želi. Morda pa se bočasoma našla možnost, da ustrezno tudi takšnim željam. Dotlej bomo na doseganji način radi odgovarjali na vsako vprašanje, ki se tiče kateregakoli področja fotografiranja. Zadoštuje dopisnica na naslov: »Jutro«, Ponedjeljska izdaja, rubrika Fotoamater, Ljubljana.

Fotoklub Ljubljana. V torek in petek ob 19. začetniški tečaj kopiranja. V torek ob 20. slikovna kritika, v nedeljo izlet.

notičen, gla-

Borba za sever nekoč

Ruska ekspanzija si je že pred tisoč leti po riblji in menihih utirala pot v Skandinavijo

Skandinavija danes

Krvava, neenaka borba, ki jo je sprožila invazija rdeče armade na ozemje, je nalaga finskega naroda, ima v zgodovinskih davnihi nekaj predpodb, ki se z uničujočo okrutnostjo današnjega boljševiškega vpada sicer ne dajo primerjati, a nam zgovorno pričajo, kako so na tem najsevernejšem koncu Evrope narodi nekdanje morda za oblast in prestiž. Carska Rusija je že od nekdaj s pomočjo kolonizacije skušala zasedati pokrajine Daljnega severa, kjer se dandanes stikajo meje boljševiške Rusije, Finske in Norveške in katerih lastnina odločuje o gospodstvu nad obalo Ledenege morja in o svobodnem izhodu na Atlantski ocean.

Riblji, pionirji ruskega imperializma

Velika trgovska republika Novgorod, katere glavno mesto je bil Stari Novgorod na Ilmenskem jezeru in ki je imela tesne poslovne stike z nemško Hanso, je poslala svoje prve pionirje, da poselijo doline ob Onegi, Dvini in Pečori. Slovanski kolonisti so se iz Novgoroda odpravili z zložljivimi čolni, da so jih po kopnem lahko prenašali od reke do reke. Proti koncu VIII. stoletja so se prvokrat pojavili na Daljnem severu, toda šele kakšno poldrugo stoletje pozneje se je pričela med Rusi in Normani borba za premoč. V svojih čolnih so

ruski kolonizatorji pripluli do Belega in celo do Ledenege morja, do izliva Pečore na vzhodu in do Severnega rta na zapadu. Ruski riblji, ki še dandanes živijo na murmanskobali na polotoku Koli in Ribiškem polotoku v zalivu Pečenge, so po večini neposredni potomci novgorodskih osvajačev iz XI. in XII. stoletja. V opisu dežel, ki so pripadale velikemu knezu Jaroslavu Modremu, novgorodskemu vojvodi sredi XI. stoletja, se nahaja ves polotok Kola in del današnjega norveškega ozemlja, ki meji na Kolo. Meja med Norveško in novgorodsko državo je takrat tekla kakšnih 100 km zapadno od Pečenge vzdolž Langfiorda in Tanafiorda. Pozneje se je pomaknila nazaj proti vzhodu, proti Varangerfjordu, kjer je do leta 1918, ločila Rusijo in Švedsko.

Menihi in samostani

Da bi obdržali osvojeno ozemlje, so ruski organizatorji po velikopoteznem načrtu začeli pokristjanjevati domače finske rodove. Povsod so gradili naselja in utrjene samostane, izmed katerih je bil najznamenitejši znani samostan Solovjecki (dandanes največja kaznilnica sovjetske Rusije), ki leži na otokih Solovki v Belem morju in ki je bil v XVI. stoletju posevno iznova zgrajen. Na obali Belega in Ledenege morja je rasla še cela vrsta drugih utrjenih samostanov. Tako je novgorod-

samostan Pečenga. Ruski riblji, ki jim je pripadla važna kolonizatorska naloga, so že takrat dobro poznali delovanje toplega zalivskega toka, da so se v svojih odprtih čolnih drznili pluti vse tja do Spicbergov in do Islandije. A kakor so na severu ruski osvajači naleteli na močan odpor norveških Normanov, so se jim v Južni Finski, ki se je takrat imenovala Esterlandija, in v Srednji Laponski postavili po robu Švedi, ki so uspešno zavrnili njihovo nadaljnje prodiranje. Sredi XIII. stoletja se je švedski vojvoda Yar Birger odpravil z vojsko iz Stockholma z velikopoteznim načrtom, da si podvrže sam Novgorod. Aleksander Nevski, vojvoda novgorodski, ga je leta 1240. v bitki ob Nevi sicer premagal, Birgerju pa je vendar uspelo, osvojiti Esterlandijo in Tavastandijo, današnjo finsko pokrajino Tavastehuus, kjer je zgradil močno trdnjavo.

Za Petra Velikega

S tem je bil nadaljnjemu prodiranju Rusov postavljen močan obrambni zid, a Novgorod je še zmerom ohranil oblast nad Ladoškim jezerom. Na Laponskem je šla meja med Novgorodom in Švedsko od jezera Enare vzdolž reke Pas do Varangerfjorda, tako da sta bila zaliv Pečengo in Ribiški polotok pod rusko oblasjo. Na nekem otoku v Ladoškem jezeru so novgorodski menihi v XII. stoletju zgradili slavni samostan Valamo, ki sta ga dve stoletji pozneje obnovila menihi Sergej in Herman, tako da je stal na 40 otokih. Ob istem času je novgorodski menih Arzen na Konjencu v jezeru istega imena zgradil utrjen samostan, ki je obvladoval ves del jezera, kjer se Neva izteka iz njega. Peter Veliki je oba utrjena samostana z utrdбами močno okreplil. Samostan na Konjencu so boljševiki leta 1918 razrušili, samostan Valamo pa so sovjetski aviatiki z bombami razbili v sedanji vojni.

Ivan Grozni in sv. Trifon

Ko si je car Ivan Grozni podvrnil Novgorod, so carski Rusiji pripadle tudi nordijske pokrajine novgorodske republike. Car Ivan Grozni je leta 1355. prepustil Angležem monopol nad uvozom in izvozom z Belega morja. Da bi se olajšala trgovina in promet, je Ivan Grozni ob izlivu Dvine poleg starega samostana sezidal še Arhangeljski grad. Švedi, ki so bili poprej že sto let v neprestanih borbah z Rusi, so si zdaj na vso moč prizadevali, da to rusko-angleško trgovino uničijo. Tedaj se je pojavil oče Trifon, genialec menih, ki ni bil samo pobožen človek, temveč tudi velik strateg in inženjer. S svojimi pridigami je dosegel, da so pobožni ro-

Na Muri in onkraj nje

Naslednji članek smo prejeli nedavno, ko je bila vsa Mura v ledenih oklepih, da so ljudje lahko hodili z enega brega na drugega po ledu vasovat. Objavljamo ga, da ostane spomin na tegobe pa tudi na zanimivosti letošnje zime v Pomurju, kjer je bila hujša kakor pre 11 leti

Za časa osvobodjenja so navdušeni govorniki zelo radi govorili: Mura nas posej ne bo več ločila, marveč spaja. Nu, včasih pač narava sama poskrbi, da Mura res spaja, vsaj vsakih 10 let. In tako je tudi letos. Mura je pokrita z debelo skorjo ledu in ljudje se tega spajanja pridno poslužujejo celo z vozovi. Le žal, da to pridno spajanje prinaša tudi mnoge nevarnosti, lomi mlane, spreminja strugo in, kar je glavno, resno ogroža veržeski most, najvažnejšo spojitev obeh bregov. Zdaj je most v osredju pogovorov. Prav te dni sem imel priliko prisostvovati zanimivemu pogovoru v gostilni. Kakor je že stara nava da pri nas, da nikdar ne zaključimo pogovorov z enotnim mišljenjem besedarejev, tako se je tudi ta pogovor končal z zanimivo stavo. Glavna besedarka sta namreč stavila vsak po 100 dinarjev: prvi, da bo edovje Mure most odneslo, drugi, da ga bo oblast znala varovati. Denar je bil kar takoj položen in jaz sem moral kot pričarok »presekati«. Spomladi bo denar pobasal oni, ki bo dobil stavo; nekaj se bo seveda zapilo na žalost ali veselje, kakor so izredno zahtevali prisotni kibici. To pa itak vsi veste, da so Prekmurci ob slovesnih prilikah od sile širokogrudni in ne gledajo na denar.

V pojmu spajanja pa tiči še drugi činitelj, važen posebek za naše uradništvo. Pri premetitvenem dekretu za Prekmurje se mu naježijo lasje. Ko tak nesrečen pogleda še vojni red, mu pozeleni še obraz. Tako je, bodimo odkritosrčni! Najboljso

Car Ivan Grozni

marji iz vse Rusije osem let pomagali graditi krepke utrdbe okrog Solovješkega samostana, da carski vladi ni bilo treba niti kopejke trošiti za gradnjo. Trdnjava je bila tako močna, da so menihi leta 1852. zmagovito odbili napad švedske vojne mornarice in švedske armade in jih ni moglo premagati niti bombardiranje angleškega vojnega brodovja, ki je dve leti pozneje oblegalo samostan.

Od Belega do Črnega morja

Oče Trifon, ki je bil pozneje proglašen za svetnika, je zgradil tudi prve utrdbe ob izlivu reke Pas in Patsamani. Ob izlivu reke Patsamani je nedaleč od današnjega mesta Pečenge sezidal samostan sv. Trojice Švedi so ga leta 1590. razrušili, a ruska vlada ga je sredi XIX. stoletja obnovila. Cerkev, ki jo je Trifon sezidal v čast sv. Borisa in Gleba, in vas Borisov-gorsk, ki je zrastle okrog nje, pa sta se ohranili do dandanes. V XVIII. stoletju pa je carska Rusija začela opuščati svojo ekspanzijo v nordijski smeri in je začela svojo pozornost obračati na jug, proti Carigradu in Dardanelom. Sele v svetovni vojni, ko sta ji Nemčija in Turčija zavrnili vsak promet skozi Vzhodno in Črno morje, se je carska vlada domislila možnosti na polotoku Koli, kjer je več luk, ki tudi v najhujši zimi ne zaledene. Takrat je bila zgrajena železnica od Petrograda do Murmanska. V bližini Murmanska pa je zrastle vojna luka Poljarnaja. Ko so po boljševiškem prevratu Fini premagali rdečo armado, jim je moskovska vlada odstopila severozapadni del dotle ruske Laponije od jezera Enare do Varangerfjorda z zalivom Pečengo in Ribiškim polotokom.

Kdor jo prvič vidi, spozna, da jo je globoko podcenjeval. Pred njim se namreč pokaže lepo, moderno in dokaj obsežno mestice, ki naglo raste in postaja res pravo osredje Prekmurja, zato zasluži boljše zveze z ostalim delom našega naroda, prave resnične spojitve z njim. Ne smemo pozabiti, da je Madžarska načrtno in stoletja spajala ta del s svojo sredino in načrtno uničevala vsako zvezo z ostalo Slovenijo. Naša država je torej dolžna, da zamujeno popravi temeljito in načrtno. Kdor misli, da so se sosedje odrekli naši sveti zemlji, se zelo moti. Nič ne bi verjel, da je še danes nekaj zasleplencev v teh krajih, ki nahuškani od propagande z onkraj meje še vedno govorijo o povratku v suženjstvo in zraven pridno uživajo dobroto našega gostoljubja.

Tudi Ljutomer še vedno zastoji čaka na most preko Mure ob Moti. Namesto mostu še vedno služi brod, ki pa marsikoga odvrne od te poti. In vendar je bil ta most v načrtu že takoj ob zasedbi Prekmurja. Razen tega ni edini, ki je potreben za zvezo preko Mure. Mostovi so žal postali le volilni šlagerji prekmurških poslanskih kandidatov in samo kot taki zdaj že spet prihajajo v modo.

Pogovor Prekmurcev se kaj rad zasuje tudi na poplave Mure, ki postajajo iz leta v leto večje in hujše. Lanska poplava je zalila cele vasi in uničila vse pridelke. K sreči so sinovi prinesli denarja s sezonega dela v Franciji in Nemčiji? Ljudstvo, živeče ob Muri, se že zdaj boji pomladne poplave in s strahom zre v nebo, kadar se usiplje nov sneg, ki ga v tolikem obilju ne pomni najstarejši ljudje. Koliko ga mora biti šele tam gori ob izvirih Mure in kaj bo, ko se bo vsa ta voda začela valiti po Muri in nositi s seboj ledene plošče, v katere je danes odeda? Seveda slutnje so lahko neupravičene. Priroda pogosto sama ubaži še tako nevarno stanje. Toda slutnje ljudi ob Muri pač podžigajo govoriče, da so onkraj meje na severu spet izvršiti nove regulacije in nasipe, ki bodo omogočili hitrejši odtok vode, ki se bo privajala preko naših nereguliranih bregov. Ali so te govorice resnične ali ne, ni niti tako važno. Med ljudstvo so bile vržene seveda s pristavkom: pogledite, kaj se vse pri nas dela in še več bi se napravilo pa nimamo delavcev, pri vas pa se samo govorijo in delajo načrti, ljudstvo pa ne najde dela...

D bro in pohlevno prekmursko ljudstvo od dolgih zimskih večerih mnogo razpravlja o vseh teh zadevah. Posebno se zdaj, ko ni petroleja, da bi si svetilo. Srečen je oni, ki ujame v kaki trgovini deci smrdljiva po dinarju, a vsak siromak bi ga nalašč še po dva, samo da bi ga dobil. Toda Dunav je zmrazil in z njim še kaj drugega, kakor zabavlja Prekmurci.

Poglavje zase je zimski avtobusni promet. Ko sem prišel v Prekmurje, sem bil začuden, ker nisem dobil nobene avtobusne zveze. Pa sem v svoji kranjski buči sklepal, da imajo gotovo zveze z nasprotno smeri. Ko sem se vračal iz Goričkega, sem bil prepričan, da bom pot nadaljeval z avtobusom. Zelo sem se pa začudil, ko so mi na peronu v Murski Soboti rekli, da je avtobus že odpeljal pred eno uro. Nadaljeval sem s kolesom in reči moram, da po dokaj ugodni cesti. Moje začudenje pa je doseglo višek, ko me je malo pred Črensovci prehitel avtobus. Te uganke si nisem znal razložiti. Pojasnil mi jo je dopisnik iz Murske Sobotne v »Jutru« dne 19. januarja: »Poštna uprava oskrbuje avtobu-

Pomlad v Lednem morju

vo in prsi pod previsom, noge pod plazom. Ko se je zavedel, je odprl oči, a ni mogel ničesar videti. Vseeno, ki je bila črna tema in toplo tako prijetno toplo. Starček se je spet onesvestil. Ko se je drugič zavedel, je ležal na nosilnici, ki sta jo nosila dva soseda. Začuden ju je poklical.

»Matija, Jernej, kaj pa se je zgodilo?«
Ustavila sta se.
»Miren bodi, Boštjan!« je dejal Matija.
»Le to ti lahko rečem, da si imel presneto velik kup sreče. Če ne bi bil na pol pod previsom, bi zdaj lahko hozoano pel!«
Boštjan se je še bolj čudil.
»Pod previsom?«

Tedaj mu je ko blisk prišla v spomin ona zadnja strašna sekunda, ko se je že videl polomljenega pod skalami in je iznenada nekdo od zadaj skočil vanj ter ga sunil pod previs.

»Kje je Tine?« je vprašal, boječ se obnem, da bo slišal to, česar se je v tem trenutku bal.
»Za nami ga nesejo,« je odgovoril Jernej.
»Menda je mrtev.«
»Pocakajta! Ustavita se!« je obupno zavpil Boštjan. »Videti ga hočem.«

Pocakali so, da so prišli ostali za njim. Ko je starček pogledal v okrvavljeni obraz dečka, je le še čakal, da zdaj udari božja strela vanj in ga uniči, ker je vedno tako mučil ubožca. Tresočo se roko mu je položil na srce in divje veselje je ga zgrabilo, ko je začutil komaj zaznavajoč utrip.

»Živi! Hvala Bogu! Storite vse, kar je mogoče zanj, rešil mi je življenje!«
Nato se je ves izčrpan zrušil nazaj in zdelo se mu je, kakor da bi olajšan in pomirjen »mrla« isko gor nekam v medno februarско nebo!

Jerca

Obrazi sodobnih ribičev na obali Severnega morja

Mura pri Gornji Radgoni v zimi 1929, ko je bil promet med obema Radgonama zaradi porušenega mostu prekinjen

zvezo iz Ljubljane ima pred 8. uro. Nato zasleduje progno na vseh straneh voznega reda in končno ugotovi, da bo prišel enkrat po tretji uri popoldne v Mursko Sobotu, metropolo Prekmurja. To se v kratkem reče — cel dan vožnje, kakor da bi šel v Beograd. Popolnoma druga slika bi se mu seveda odprla, če bi značunal kilometre, kajti spoznal bi, da Prekmurje le ni tako daleč, kakor se to vidi iz voznega reda.

Ce bodo hoteli naši odločujoči činitelji približati Prekmurje našemu gospodarskemu in kulturnemu središču in ga z njim spojit, bodo pač morali vedno misliti na čim boljše zveze. Ali bi ne bilo mogoče vpeljati direktnega prekmurskega vlaka iz Ljubljane do Murske Sobotne ali celo do Hodoša vsaj enkrat dnevno? Saj so vlaki na tej progi vedno precej polni in bi bili še bolj, če bi vozni red to dopuščal. Mursko Sobotu pozna danes le malo Slovencev.

sne proge v svoji režiji in kakor je videti iz gornjih podatkov, ima od prometa skoraj pol milijona dohodkov, ki jih lahko smatramo za čisti dobiček. Križ pa je z avtobusi. Po mnogih intervencijah je poštna uprava poslala v Prekmurje nekaj domačinskih vozov, med katerimi pa eden ni bil kos vsakodnevnemu prometu in se je nedavno na vožnji pred Lendavo pokvaril. Že nekaj dni prej se mu je na vožnji snelo kolo in so bili potniki v nemajhnih nevarnostih...

Sneg pada na Muro in onkraj nje. Večeri so dolgi in temni. Ljudje imajo mnogo časa in mnogo »gučijo« v temotnih izbah ob peči o gostujanjih in politiki, o Muri in volitvah, o vojni in domovini. Pijejo žganjico, saj je predpust kratak, mladina hiti na »gostujanje«, da bi naš rod ne izumrl. Pozavni imajo prav letos mnogo posla, saj je med ljudmi precej denarja.

tefirjev

Kadar opravi odjuga tisto, česar ne zmorejo niti pionirji — da namreč po vsej Muri začne pokati led — tedaj se valijo grmade ledenih plošč nizdol po Muri

Državno prvenstvo v skokih

Novšak Albin zopet državni prvak

Med 32 tekmovalci so večeraj pri skakalnih tekmah v Planici zmagali Nemci, naši najboljši pa so bili Novšak, Pribošek in Albin Jakopič

Rateče-Planica, 3. marca. Planica je imela danes zopet enega tistih dni, ki jih skoraj ni mogoče dovolj lepo popisati v vsej tej naglici in kopici dogodkov. Toplo sonce od ranega jutra, modro nebo brez vsakega oblaka ter ona belozelena panorama — vse to je povoljni okvir, v katerem je danes biestela že navsezgodaj 65 metrska skakalnica nad železnico. Potem se zastave, drogovi, mlaji ter venci in zastavice. Letos jih je bilo mnogo, ki so kljub stalnemu refrenu, da skakanje že vsi poznajo in da je sedaj sploh snega povsod dovolj, le prišli pogledat, kaj bo prineslo letošnje državno prvenstvo v skokih, ki naj bi prekosilo vse dosedanje. Bilo jih je precej od sobote tu, potem pa sta dva močno zasedena vlaka prišla iz Ljubljane, kakor jih že dolgo naenkrat ni bilo videti v Planici. Mnogi so se v krasnem jutru razgubili po soncu in snegu in še eno uro ali dve pred tekmo je bila skakalnica čisto sama. Samo radio Pegan je z veselimi zvoki preizkušal svoje ojačevalne naprave ter vabil. Po strmini so se pričeli udeleževati teptaji, kajti skakalnica je bila zopet vsa v ledu.

Po prihodu drugega vlaka, ki je prišel z nekaj minutami zamude, je pričelo vreti od vseh strani. Sodniška tribuna je oživela in teptajem so se pridružili še tudi tekmovalci. Mnogi so se strnile ob vnožju skakalnice in po železnici. Nesporo jih je bilo zelo mnogo in ne pretiravamo, če jih cenimo skoro na 2000. Kmalu nato so sodniki povedali vsem tekmovalcem, da prvi del tekmovalstva skakejo samo za poskušnjo. Tekmovanje je vodil načelnik tehničnega odbora Stane Predalič. Kot sodniki so poslovali Nemec Gustav Rätzer, naša Ante Gnidovec in Jernej Jelenič, start pa sta uredila Jamnik in Zupan. Razen njih so pomagali še mnogi drugi, ki jih leta in leta vidimo pri vsaki smučarski prireditvi bodisi kot reditelje na doskočišču, kot merilce, kot napovedovalce itd. Rediteljsko službo je pomagal opravljati oddelek orožnikov, ki so zdaj v smučarskem tečaju v Kranjski gori. Slednjič je bila zbrana tudi vrsta ostalih službenih predstavnikov s predsednikom Pircem na čelu. Od oficijelnih zastopnikov so prišli danes samo predstavnik vojske, in sicer kot generalni zastopnik ministra vojske in mornarice brigadni general Bora Joksimo-vič iz Beograda.

32 tekmovalcev

Od prijavljenih 38 tekmovalcev se je do starta lista tekmujočih spremenila, ker jih je 7 odstopilo. Mojštrancina Poldo pa so vpisali naknadno v njo, tako da je prišlo na start 32 tekmovalcev, med njimi 9 Nemcev in 23 naših. Tekmovanje se je cenilo posebej za državno prvenstvo samo za naše seniorje, posebej pa z mednarodno udeležbo za vse skupaj z Nemci in našimi juniorji. Od naših so startali vsi »kanoni«, razen mnogih znanih vrsta novih moči, nedvomno najboljših med številnimi dobrimi naraščajem, ki nam je v teku letošnje bogate sezone vzrasel. Pokazalo pa se je, da prehod z manjših skakalnic na veliko ni lahek, ne glede na to, da je današnja poldnevna naprava zahtevala od vsakega mnogo rutine in stojnosti.

Nemci so poslali na to tekmo svojo elitno postavo in s tem dvignili njen nivo na višino, kakršnih prireditev podobne vrste še nismo imeli dolgo let. Tu sta bila Bradl in Höll, katerih kariera v smučskih skokih je svetovno znana, družbo pa so jima delali še Mahr, Palme in Berauer, sami nemški olimpijski tekmovalci, potem Weiler, letošnji zmagovalec v Ga-Pa, dalje Maier,

Friedl in Häckel, med katerimi je zlasti slednji zadivil s krasno držo in vzornim doskokom. Nemška ekipa je vsa do slednjega pokazala veliko tehnično znanje in ogromno tekmovalno rutino, saj se je od njihovih 30 skokov za poskušnjo ponesrečil samo drugi Weilerjev, ki ga je stal edino manj vidno mesto v tabeli. Z daljinami je prednjačil Maier, in to dvakrat po 57,5, po stilu pa že omenjeni Häckel, s katerim sta tudi Bradl in Höll dovolj izraznana.

Naših je bilo 23 in reči je treba na splošno, da so se zelo popravili in mnogo pridobili, čeprav niso dali toliko, kolikor se je splošno računalo. Mlajšim je sprva nagajala trema, pozneje pa trda plošev na doskočišču. Predvsem so nas na tej tekmi uspešno zastopali najjači iz našega skakalnega sporta, Novšak, Pribošek, Jakopič Albin itd. Ključnik Karel, ki žal v drugem skoku ni obstal, se je moral kljub vsem nadam, ki smo jih upravičeno postavili nanj, spet zadovoljiti z enim slabšim mest. Sicer pa so nastopili mnogi mladi iz naše bodoče skakalne garde. Če je marsikomu to pot le še slo trdo, so prestali ognjeni krst v družbi velikih mojstrov in od tod je pot do končnega cilja že spet bližja, kakor je bila doslej. To velja med ostalimi za Zalokarja, Sušteršiča, Razingerja, Javornika in tudi za mladega Poldo, ki je prvi skok izvedel, pri drugem skoku na 52 m pa precej nesigurno udaril po podlagi. Vse v vsem, bila je lepa tekma, kakršne že leta in leta nismo imeli v tej disciplini. Ker je bil tudi obisk občinstva dober, smemo upati, da se tudi smučskim skokom v dogledni bodočnosti obetajo boljši časi, čeprav je težko popraviti in zopet ustvariti vero in misel, da pelje pot do mamutskih skakalnic samo še preko mnogo takih prireditev.

Nekaj po 11. uri so se začeli skoki za poskušnjo, ki so se jih razen ene tretjine naših skakalcev poslužili tudi vsi Nemci, saj so šli pred startom celo samo to pot čez strmino. Zeh 9 nemških skokov je pokazalo, da čaka naše skakalce brezupna borba. Vsi gostje do zadnjega so imeli enako formo, daljave nekaj nad 50 m, pri tem pa lep stil in v doskoku sigurnost, po čemer smo morali glede končnih zmagovalcev delati skoraj sigurne račune.

Prvi skok v konkurenci

Poskusnemu skoku je sledila izdatna pavza, ki sta jo prav spretno izpolnila speaker in godba. Točno, ko se je v rateškem zvoniku oglasil poldanski zvon, je zdrvel navzdol prvi v konkurenci — Finžgar in potegnil na 48 m. Potem je bil Janežič nekoliko krajši, za njim pa Zalokar tudi približno tako (45,5), toda po tleh. Prvi Nemec Mahr ima 53 m, je dober v zraku in siguren. Gregorij za njim je bil kratak in padel je tudi. Potem je šel Javornik na 46,5. Vidic iz Ljubljane zopet ni mogel obstati. Nato je Weiler s 55 m zopet pokazal nemško šolo. Ažman in Ključnik Gregor sta se rešila previdno z znakom 43 in 42,6 m. Sušteršič za njima se je vzpel celo do 48 m. Naslednjih 7 naših je bilo razen Pogačnika in Jakopiča Albin precej kratkih, onadva sta prišla na 48 in 52 m. V strnjeni vrsti Nemcev: Höll, Berauer, Friedl in Bradl, ki so vsi imeli daljave 55 in 56,5 m, je tudi Kavalier od Ilirije s padcem na 43,5. Potem je prišel Ključnik Karel na 53,5, takoj za njim Bevc z 51 m. Toda nemški junior Maier je po slabi vožnji po zraku obstal na 57,5, kmalu za tem Pribošek na 53 m, siguren in v treningu. Tudi Florjančič je srečno končal na 53,5, potem pa so prišli še štirje zanimivi skoki za konec, ker je žreb tako

rekoč skrbel za spretno režijo. Häckel je po krasni vožnji zabeležil 55,6, Novšak takoj za njim samo pol metra manj, dober tudi celo v doskoku. Kot naslednji mladi Poldo na 47,5 in kot zadnji Nemec Palme na 52,5.

Drugi skok v konkurenci

Po pčnovni ureditvi skakalnice, ki je vse bolj začela kazati svoja trda rebra, se je začel okrog 13.45 drugi skok v konkurenci po vrstnem redu kakor poprej. Od vseh tekmovalcev je odstopil samo Ilirijan Mežik. Finžgar je obstal na 46, in Janežič je srečno dovršil svojih 42 m. Tudi Zalokar je bil boljši kot prej in je zboljšal na 46,5 m po snegu. Ključnik Gregor 54,5. Se bolj je potegnil Gregorij in zvišal na 48,5. Javornik se je pognal na 49,5, toda se je pavaljal po snegu. Njemu je sledil Vidic, tudi s padcem po 40 m. Tretji padec po vrsti si je privoščil še Nemec Weiler. Merilci so zabeležili 55 m. Ažman tudi ni mogel odleteti skušnjavi. Se on je šel na 46,5 m po snegu. Ključnik Gregor je potegnil brez padca in obstal na 44,5 m. Nato se je odlični Sušteršič pognal še drugič in končal tik pred znamenito številko na 49 prav dobro. V skupini 7 naših s Praprotnikom in Albinom Jakopičem sta onadva rešila čast, prvi s 47,5, drugi z 51 m, med pa ostalimi sta bila Tone Razinger in Pogačnik brez padca na 46,5, odnosno 41. V naslednjem bloku Nemcev je Kavalarja spet vrglo — bilo je 43 m. Tu so bili prvi Höll s 56,5, potem zanesljivo Berauer s 56 m, za njim odlični Friedl s 55,5 m in slednjič še Bradl za meter več 56,5. Zdej smo čakali Ključnika, enega velikih favoritov. Daljava kot preje 53,5, toda pritisk je bil prehud in že je bil z rokami pri tleh. Za njim se je Bevc rešil in obstal na 52,5 m. Maier je še enkrat ponovil najdaljši skok dneva (57,5). Häckel pa je obstal na 55,5. Pribošek, Florjančič in Novšak so imeli še daljave 53, 54 in 53,5. Poldo pa je vrglo ob tla. Palme je zaključil že tolikokrat dvojno petico — s 55 m.

Kratko nato je sodniški zbor razglasil, da določeno tretjega skoka v konkurenci ne bo, ker je skakalnica pretrda in ker bi utegnili razen številnih poškodovanih smučarjev prazniti še kaj hujšega tudi tekmovalcem. Občinstvo je sprejelo to odločitev z vidnim zadovoljstvom. Tekmovanje se je končalo ob 13.10.

Tehnični rezultati

1. Bradl Josip 227,6 (56, 56,5),
2. Häckel Paul 225,9 (55,5, 55,5),
3. Mahr Hans 224,1 (53, 54,5),
4. Friedl Herbert 220,3 (56,5, 55,5),
5. Mair Franc 219 (57,5, 57,5),
6. Höll Gregor 217,7 (55, 56,5),
7. Berauer Gusti 217,1 (55, 56),
8. Palme Heinrich 212,3 (52,5, 55) vsi Nemci,
9. Novšak Albin 211 (55, 53,5),
10. Pribošek Franc 205,1 (53, 53).

Nato slede: 11. Jakopič Albin 203,2 (53,5, 54), 12. Florjančič Peter 199,6 (48, 47,5), 13. Sušteršič Slavko 187 (48, 49), 14. Praprotnik Joco 182 (48, 47,5), 15. Finžgar 173,2 (48, 44), 16. Razinger Tone 172,6 (45, 46,5), 17. Ključnik Gregor 162,6 (42,5, 44,5), 18. Pogačnik Tone 162,4 (39,4, 41), 19. Weiler Sepp (Nemčija) 159,7 (55, 55 p.) in 20. Ključnik Karl 148,9 (53,5, 53,5 p.).

Ob 16. je bila pred kolodvorom v Ratečah razglasitev rezultatov in razdelitev častnih daril, in sicer so dobili prvi trije v konkurenci častno plaketo, prav tako prvi trije Jugoslovenci, in sicer Novšak kot državni prvak ter Pribošek in Jakopič, ki sta zasedla naslednji dve častni mesti.

teklo nedeljo uspelo Bat'i v Borovu, dose-danju pretendentu za prvo mesto BSKu ni uspelo. BSK je moral rešiti oddati eno točko. aZ Jugoslavijo je ta točka zelo važna, saj je bilo ogroženo njeno drugo, da celo tretje mesto. Lahko se reče, da je neodločen rezultat realen in odgovarja poteku igre. Obe moštvi sta izpustili precej ugodnih prilik. V prvem polčasu je bila igra precej zanimiva in lepa. 13 kotov, ki jih je izsilil BSK proti Jugoslaviji, ki je beležila le 4 v svojo korist, ne predstavlja pravega razmerja moči. Tekme sta si bila enakovredna, čeprav je BSK zlasti v tehničnem pogledu nadkriljeval svojega nasprotnika. BSK je prišel v vodstvo v 24. min. po Glišoviću. Jugoslavija je izenačila v 35. min. Realizator je bil Drenovac. V 25. min. drugega polčasa je

zabil Nikolić drugi gol za BSK, toda sodnik je tik pred tem zaradi foula že od-piskal. Sodil je Zagrebčan g. Podubski dobro.

ZEMUN: Zemun : Bat'a 1 : 1.
NOVI SAD: Vojvodina : Slavija (Sara-jevu) 2 : 1 (2 : 0).
SUBOTICA: Žak : Gradjanski. Tekma je bila zaradi slabega terena odpovedana.

Italija : Švica 1 : 1

Turin, 3. marca. Pred 25.000 gledalci je bila danes odigrana meddržavna tekma Italija : Švica, ki se je končala neodločno 1 : 1, kar je za Švico, ki je nedavno pora-zila Italijo na domačih tleh s 3 : 1, nad vse časten uspeh.

Graničarski tek na 18 km

V konkurenci posameznikov je zmagal graničar iz Mojstrane

Mojstrana, 3. marca. Danes ob 8.15 se je začelo smučarsko tekmovalstvo za prvenstvo graničarskih čet iz vse države. Na programu je bil tek posameznikov na 18 km. Na startu je bilo 20 graničarjev, najboljših iz vseh odsekov, skopljanskega, veleškega, vin-kovskega in zagrebškega. Vodstvo tek-movanja je bilo v rokah komandanta IV. odseka, polkovnika Ožegovića. Proga je bila srednje težka, vendar je poldnevalni sneg zahteval danes od tekmovalcev še posebno opreznost in mnogo večje napore. Toda graničarji, ki jim je napor na smučeh sestavni del njihove službe v zim-lu, so do zadnjega prišli na cilj skupno

z dvema enima, ki sta si na progi zmo-la smučati. Podrobni rezultati so bli na-slednji:

1. Aleksić Spasoje iz Mojstrane 1:19,5,
2. Nikolić Branko iz Bohnja 1:20,05,
3. Savić Miodrag iz Carevega sela 1:20,47,
4. Ristić Peter iz Bohnja 1:21,28,
5. Koko-tović Nikola iz Dečan 1:22,48,
6. Petrović Čič iz Carevega sela 1:23,03.

TidTve2 an-e-on šov-n DGA O O VG
Jutri se tekme nadaljujejo s stafetnim tek-mom na 4 x 12,5 km s startom in cil-jem nedaleč od Mojstrane. Popoldne ob 15. je prišel v Mojstrano poveljnik vseh pograničnih čet, brigadni general Dragi-ša Kovačević iz Skoplja.

Zadnji dan konku-rence v Kranjski gori

V teku na 15 km je zmagal član JASO Cveto Močnik

Kranjska gora, 3. marca. Zadnja točka akademskega državnega prvenstva je bil večeraj tek na 15 km. Proga je bila srednje težka in dolga ne-koliko nad 15 km. Tekla je izpred hotela Petrovo in je deloma potekala po ravnini, deloma po vzpetinah, s ciljem zopet pred Petrovom. Državni prvak v teku je po-stal Močnik (JASO) v 1:15,24, naslednja

mesta pa so zasedli Drovnik Branko (JASO) 1:21,57, in Koželj (ASK) 1:33,38. Izven konkurence sta startala Ilirijana Petrič in Rožič, prvi je dosegel 59,44, drugi 1:09,21. Državni prvak v klasični kombinaciji je postal član ASK Koželj. Prehodni pokal, ki ga je daroval minister za telesno vzgojo za najboljšo univerzi-tno moštvo v smučskem sportu, si je priborilo moštvo ljubljanske univerze v postavi dr. Novak, Herle, Pernuš. Med klubi je zmagal zagrebški ASO (Heim, Tudi, Žerjav), drugi je bil JASO (dr. Novak, Pernuš, Režek), tretji ASK.

Zvečer je bila razglasitev rezultatov in razdelitev diplom v hotelu Petrovo.

Delo za sportni stadion le napreduje

ZSK Hermes, ki gradi na nekdanjem igrišču ob gorenjski železnici novo moderno sportno areno, je glede sredstev navezan le na požrtvovalnost svojega članstva

Ko divja na vseh koncih vojna in je vzdušje v vsej Evropi tako čudno preteče, bi človek pričakoval, da se je tudi nas lo-tilo malodušje. Toda kdor je bil dne 18. fe-bruarja letos na občnem zboru ZSK Her-mesa, se je lahko prepričal, da temu ni tako. Vsi mogoči stanovi so včlanjeni v tem sportnem klubu. Nekaj je uslužben-cev železniške direkcije v Ljubljani, nekaj ostalih državnih in banovinskih uradni-kov, industrijev in trgovcev, privatnih nameštencev, obrtnikov in delavcev, vse pa drži med seboj sportno tovarištvo, vo-lja do udeleževanja v sportu in želja čim

vzgojne organizacije in sportne klube. Telesna vzgoja pri nas je še zmeraj popol-noma v rokah privatne iniciative, kar pa gotovo ni pravilno niti dobro niti pametno. Bilo bi potrebno ugotoviti, po kakšnih sistemih telesnovzgojne organizacije vzga-jajo svoje članstvo. Treba bi bilo ustano-viti sportne posvetovalnice, da bi strokov-njak sportniku vsaj priporočili, katere sportne panoge naj z ozirom na svoje zdravje goji in katerih naj ne. To vse bi bilo nujno potrebno urediti, kajti sicer more telesna vzgoja včasih več škoditi ka-kor koristiti. Država se mora zavedati, da

Načrt modernega Hermesovega stadiona, ki bo urejen za nogomet, lahko atletiko in motociklistične ter kolesarske dirke

več koristiti svojemu klubu in splošni telesni vzgoji. Na občnem zboru tega društva smo slišali iz poročila tehničnega referenta, da bo ZSK Hermes še letošnje pomlad dogradil krasen in moderen sportni stadion. Tega ogromnega dela so se vrli Hermezani lotili zgolj z lastnimi sredstvi. Ne država, ne banovina in ne občina ni-sa z denarjem prav nič podprle tega de-la, pač pa je bilo treba pri merodajnih oblastvih opraviti mnogo potov da so ob-lastva navsezadnje vendar odobrila gra-dbeni načrt tega stadiona. Po neštetih in-tervencijah so Hermezani vendar dosegli, da jim je bilo dovoljeno pričeti z gradnjo, in tako bo mesto Ljubljana dobilo na svo-jih tleh reprezentativen stadion.

V Jugoslaviji imamo ministrstvo za telesno vzgojo naroda in vsak ve, kaj je na-men tega ministrstva. V zakonu o ban-ski upravi je dalje določeno, da mora ban razen ostalega skrbeti tudi za telesni raz-voj in telesno vzgojo prebivalstva na po-dročju banovine. V zakonu o občinah in v zakonu o mestnih občinah pa je prav tako določeno, da se morajo vse občine brigati za telesno vzgojo svojih občanov. Toda država, banovina in občina za zdaj le v neznamiti meri podpirajo telesno-

je ljudstvu prav tako potrebna telesna vzgoja kakor mu je potrebna ljudska šola. Grajenju igrišč, telovadišč, telovadnic in sportnih prostorov bi bilo potrebno posve-titi prav toliko pažnje kakor gradnji šol. V regulacijskih načrtih mest in trgov bi bilo potrebno zaščititi telovadišča in vež-bališča, in kjer jih še ni, preskrbeti pri-merna zemljišča zanja.

Ko bo dograjen Hermesov stadion, bo v Ljubljani ta problem za nekaj časa zasil-ni, čeprav s tem še ni rečeno, da bo potem v Ljubljani že dovolj telovadišč. ZSK Hermes se je lotil gradnje svojega reprezentativnega stadiona v dobi, ko imajo država, banovina in občina neštete potrebe, ki vse zahtevajo denar in zopet denar. Zato pa je treba pribiti, da bo Her-mesov stadion zgrajen samo po zaslugi naših vrlih Hermezanov, ki se v svojem idealizmu ne strajajo žrtvovati ne časa, ne dela in ne denarja. Z dograditvijo stadi-on bodo storili veliko uslugo državi, bano-vini in občini, ki bi bile v normalnih ča-sih prvenstveno poklicane skrbeti za gra-jenje telovadišč. Hermezani se naj zave-dajo, da vsa javnost spremlja njihovo de-lo s priznanjem in simpatijami.

Olimpiada v Angliji?

Oslo, 3. marca. AA. Norveška telegraf-ska agencija: Predstavniki sportnih orga-nizacij skandinavskih držav so na svojem sestanku v Oslu sprejeli resolucijo, v ka-teri predlagajo čim bolj tesno sodelovanje severnih držav na polju telesne vzgoje. Na tem sestanku so prav tako sklenili, da bo-do podprli predlog, ki bi ga morebiti po-dala Finska, da bi se olimpiada, ki bi mo-rala biti na Finskem prenesta v Veliko Britanijo. Govorili so tudi o odnosih posa-

POMAGAJMO GRADITI

PIVKOV SOKOLSKI DOM

Sport za žogo

Liga v polnem zaletu

Ljubljana, 3. marca. V pomladanskem prvenstvu hrvatsko-slovenske lige smo imeli danes prvo tekmo doma. Dobili smo v goste splitskega Haj-duka, ono moštvo, ki je redkokdaj odšlo poraženo iz Ljubljane. Tudi danes si je Hajduk priboril obe dragoceni točki, ki mu bosta nedvomno mnogo koristili, saj se je s tem povzpela na tretje mesto v prvenstveni tabeli in ima vse izgleda, da bo igral v finalni borbi šestorice najboljših klubov v državi. Z Ljubljano nekaj ni v redu, kajti moštvo kar po vrsti izgublja tekme in je skoraj nevarnost, da bo obti-čala na zadnjem mestu, če v preostalih tekmah ne izbie vsaj nekaj točk. Zdi se, da največ škoduje neprestano menjavanje igralcev z njihovih mest; dokler si Ljub-ljana ne bo ustvarila vsaj začasnega stan-dardnega tima, ni računati na boljši uspeh.

V Zagrebu so igrala zopet štiri moštva. Gradjanski je spravil pod streho pričako-

vano zmago, a presenetili so Sarajevčani, ki igrajo precej vidno vlogo v pomladnem prvenstvu. Odpravili so Haška na nje-govih lastnih tleh in so s to zmago skoraj siguren kandidat za finale. Varaždinska Slavija doma ni imela težkega dela s sla-botno Bačko, ki tudi ni v formi, a v da-našnjem prvenstvu je tudi nekoliko pre-senetil poraz Concordie v Splitu. Splitani so se zaradi tega pomaknili spet za mesto naprej.

Slika prvenstvene	tabele	je	naslednja:
Gradjanski	13	12	1 0 67 : 5 25
Sašk	13	8	2 3 28 : 19 18
Hajduk	13	7	2 4 19 : 23 16
Hašk	13	7	3 3 33 : 23 16
Concordia	13	5	2 6 26 : 30 11
Split	12	4	2 6 15 : 25 10
Slavija (Osijek)	12	3	5 4 17 : 26 10
Slavija (Varaždin)	13	3	2 8 16 : 25 8
Ljubljana	13	2	4 7 23 : 47 7
Bačka	13	3	1 8 16 : 38 7

Hajduk : Ljubljana 2 : 1 (1 : 1)

Ljubljana, 3. marca. Prva letošnja prvenstvena borba Ljub-ljana na domačih tleh z renomiranim moštvom splitskega Hajduka je privabila na igrišče nad 1500 prijateljev nogometnega sporta. Vreme je bilo solčno, vendar je bil teren na igrišču pokrit s snegom, kar je motilo igro obeh moštev, ki jim je žoga delala precej preglavice.

Hajduk je v današnji tekmi zmagal s tesnim rezultatom 2 : 1, čeprav so domači imeli mnogo prilik, da bi bil rezultat igre v najslabšem primeru neodločen. Igra je bila v splošnem zadovoljiva in dovolj za-nimiva, da si bil teren zelo težak, a zna-čilno je, da je gostom manj nagajal nego domačinom.

Hajduk: Ivančič, Kokeza, Matošič, Ra-faneli, Marušić, Bakotić, Mulačić, Batinić, Sobotka, Radovniković in Alujević.

Moštvo je kot celota dalo kar dobro igro, čeprav se je v prvem času borilo s tere-nom. V obrambi je Matošič še vedno naj-boljši mož in v prvi vrsti gre njemu za delo obeh točk v Ljubljani. V halfiniji je dal dobro igro Marušić, a tudi stranska krilca sta uspešno onemogočala napad domačih.

V napadu je bil odličan Radovniković; obe krili sta bili zelo prodorni. Sobotka, (bivši reprezentativec CSR) ni pokazal nič posebnega, kakor je bilo videti mu teren ni prijal.

Ljubljana: Pogačnik, Ceglar, Bertonec, Presinger, Serčer Boncelj, Jerman, Pupo, Gomezel, Perko in Erber.

Z današnjo igro domačini ne moremo biti zadovoljni. V prvem polčasu so zaigrali prav dobro, v drugem delu so vse preveč popustili, kar je Hajduk pridno izkoristil. V obrambi sta branilca storila, kar sta mogla, vendar je Pogačnik glavni krivec drugega gola, čeprav je v splošnem branil dobro. V srednji vrsti je zaigral prav do-bro Boncelj, dočim sta Serčer in Presinger mnogo grešila. Napad v današnji sestavi ni mogel doseči višjega uspeha, ker raz-en Erberja, ki se je res uspešno uveljavil, ni mogoče nikogar pohvaliti. Pupo je bil zelo počasen in netočen v predložkih, ostali trije pa še niso dosegli tako težkih borbam.

Kratek potek

V prvem delu igre je Hajduk nepresta-no pred vrati Ljubljane in v 10. min. uspe

Delo ljubljanske gasilske župe

Kljub vsem težavam župa neumorno deluje in napreduje

Ljubljana, 3. marca Danes dopoldne je bil v dvorani Mestnega doma letni občni zbor ljubljanske gasilske župe. Poleg delegatov vseh v župi vključenih prostovoljnih čet in ljubljanskih policijnih gasilcev sta bila navzoča tudi zastopnika vojaškega oblastva major g. Ulep in mestne občine ljubljanske nadsvetnik g. inž. Mušič. Ni pa bilo na občnem zboru te najpomembnejše gasilske župe zastopnikov gasilskega združenja. Voditelji gasilskega združenja niso smatrali niti za potrebno, da bi svojo odsotnost opravičili. Toda ne glede na to je občni zbor ljubljanske gasilske župe pokazal, da v polni meri vrši svojo dolžnost in da z največjim uspehom dela za napredek gasilstva kljub temu, da ji tudi z drugih strani mečejo polena pod noge.

Zborovanje je vodil zaslužni gasilski delavec in pobornik gasilske sloge in discipline g. Stane Pristovšek, ki je po pozdravu delegatov in navzočih predstavnikov oblastev podal zelo pregledno in izčrpno poročilo o delu in težavah, s katerimi se mora boriti ljubljanska gasilska župa. Poročilo omenja odlično sodelovanje župe na II. jugoslovenskem gasilskem kongresu, ki je bil lani v Ljubljani, in uspešno organizacijo samaritanskega dela po četah. V minilem poslovnem letu je župa prevzela tudi vodstvo gasilske »Samopomoči«, ki je doživela lep razmah. Prav tako lepo napreduje tehnično delo v četah. Glavna ovira še lepšega napredka je nepopolno finančno stanje posameznih edinic. Zadnja tri leta kažejo nerazumevanje za gasilstvo bei oni činitelji, ki bi bili najbolj poklicani da ga podpirajo. Tako gasilska župa ni našla nobenega razumevanja pri ljubljanski mestni občini, niti pri Gasilski zajednici, ki tretira gasilske čete pri podeljevanju podpor ne po njihovem delovnem območju in važnosti, temveč po številu članstva, dočim se je mestna občina postavila na stališče, da morajo prostovoljne gasilske čete računati predvsem na požrtvovalnost svojega članstva in prebivalstva svojega okolja. Druge mestne občine pa podpirajo gasilske čete pri nabavi in modernizaciji opreme, zraven pa jim grade še moderne domove. Prostovoljni gasilci v Ljubljani od mestne občine ne uživajo niti moralne podpore. Mestno poglavarstvo v Ljubljani je kar mimo župe uvedlo nekako inspekcijo prostovoljnih gasilskih čet, katerim izdaje razne odloke, ne pa tudi potrebnih sredstev. Gasilska zajednica prav tako kljub ponovnim urgencam ni zaščitila gasilske čete pred takim postopanjem, ki vsakekar ne more vplivati izpodbudno. Kljub takim razmeram pa se prostovoljno gasilstvo v ljubljenski posveča svoji prostovoljni prevzeti nalogi. Ob koncu se je starešina g. Pristovšek zahvalil vsem sodelavcem za njihovo požrtvovalnost.

Zupni tajnik g. Milan Robežnik je podal tajniško poročilo. Ljubljanska gasilska župa šteje 10 prostovoljnih, eno industrijsko in eno poklicno gasilsko četo s skupno 505 izvršujočimi člani. Samaritanski odseki imajo 58, kulturno-prosvetni odsek pa 49 članov. Naraščaj šteje 118 članov, podpor-nih članov je 1.548, častnih pa 74. V preteklem poslovnem letu je bilo po četah 118 predavanj. Kar se opreme tiče, ima ljubljanska gasilska župa 49 lestev različnega tipa, 6 mehaničnih lestev, 19 orodnih avtomobilov, 19 motornih brizgaln, 8.588 m cevi, 1.190 m vrvi, 735 delovnih oblek in 165 mask. V letu 1939. je bilo 27 malih, 6 srednjih in 4 večji požari. Požari so napravili škodo skupno za 634.000 dinarjev, pred škodo nadaljnega požara pa so gasilci, ki

jih je sodelovalo pri gašenju skupno 588, obvarovali 2.911.000 dinarjev narodnega premoženja. Reševalni oddelek je prepeljal v letu 1939 s štirimi avtomobili 4.575 oseb. Blagajniško poročilo, ki izkazuje 46.302 din dohodkov in 45.077 din izdatkov, o »Samopomoči«, ki izplačuje posmrtnine zavarovalim gasilcem in njihovim sodelavcem pa g. Boris Roš. V imenu nadzornega odbora je g. Lulik Avgust predlagal odboru razrešnico s pohvalo, kar je bilo kakor vsa poročila z odobravanjem sprejeta na znanje.

Pri volitvah je bila soglasno izvoljena nova župna uprava, v kateri so zastopane vse vključene gasilske čete. Nova župna uprava je sestavljena takole: starešina Pristovšek Stane (Ljubljana), namestnik starešine Štrukelj Vinko (Dravje), tajnik Robežnik Milan (Vič), namestnik tajnika Čertanc Jernej (Moste), blagajnik Zupančič Avgust (Moste), namestnik blagajnika Roš Boris (tobačna tvornica), člani uprave: Hočevar Slavko (Sp. šk.), Furlan Janez (poklicna gasilska četa v Ljubljani), Černe Jože (Zg. šk.), Vrbinc Ivan (Barje); nadzorni odbor: predsednik Bokavšek Miha (Štepanja vas), člani: Gašperin Ivan (Vič), ing. Hrovat Ivan (Ljubljana — severni del), Perko Andrej (Zg. šk.), Zupančič Leopold (Ljubljana); delegati za glavno skupščino zajednice: Pristovšek Stane (namestnik štrukelj Vinko) in Furlan Janez (namestnik Robežnik Milan). Prav tako je bil soglasno sprejet proračun za tekoče poslovno leto, ki znaša 45.000 din.

Sledili so predlogi, med katerimi omenjamo zahtevo po povišanju podpor s strani mestne občine, kateri prostovoljni gasilci s svojim delom odvezajo ogromne izdatke. Prav tako zahtevajo gasilci, naj se ne omejuje po nepotrebnem prirejanje gasilskih tombol in drugih prireditelj, ki so glavni viri dohodkov prostovoljnih gasilskih čet. Mestna občina se naproša, da daje gasilskim četam na svojem področju brezplačno električni tok in vodo. Skupščina je tudi ugotovila, da se vrše razne priprave za zaščito prebivalstva pred zračnimi napadi brez sodelovanja prostovoljnega gasilstva, časi bi bilo več kakor samo ob sebi razumljivo, da se k temu pritegnejo v prvi vrsti gasilske organizacije. Policijski požarni red je zastarel in je nujno potrebno, da se reformira v skladu z obstoječim zakonom o gasilcih in veljavnim gasilskim predpisi. Kar se tiče skupščine gasilske zajednice, naj se formalna poslovna poročila kar najbolj omeje in se posveti glavna razprava važnim predlogom žup, koristnim za razvoj gasilstva. V debati o predlogih sta bili sporeženi tudi vprašanje vođe v Zgornji šiški in važno vprašanje bencina za gasilske avtomobile in motorne brizgalne. Potrebno bi bilo, da se gasilskim četam imamo bencinskih nakazil dodeli primerna rezervna zaloga, da bodo mogle vsak trenutek zadostiti potrebam in nalogam.

Pri slučajnostih se je razvila še kratka debata o raznih organizacijskih zadevah, nato pa je bil soglasno sprejet sklep, da se v priznanje zasluge za 36letno predsednikovanje in 24letno uspešno udeleževanje v gasilski župi izvoli predsednik Zupančič Avgust (Most), namestnik Ivan Gašperin za častnega člana.

Ob koncu se je starešina g. Pristovšek zahvalil za disciplinirano in požrtvovalno sodelovanje ter zaključil zborovanje s pozivom k nadaljnjemu vztrajnemu delu in z gasilskim pozdravom »Na pomoč!«

Borci za Koroško so zborovali

Včeraj je polagala letni obračun svojega složenega in plodnega dela ljubljanska podružnica Legije koroških borcev

Ljubljana, 3. marca

V restavraciji »Pri levu« je snoči ljubljanska krajevna organizacija Legije koroških borcev polagala letni obračun svojega dela v službi članstva in domovine. Zborovanje je bilo tako po odlični udeležbi članstva, ki je veliko dvorano napolnilo do zadnjega kotička, kakor tudi po svojem složenem poteku eno izmed tistih prav redkih, ki dajo že na prvi mah slutiti v ozadju plodno delo neke organizacije v smeri zastavljenih smotrov. Zbor je vodil predsednik krajevnih organizacij g. Ciril Zupan. Udeležili so se ga po poleg že omenjenega odličnega števila članstva skoraj vsi člani glavne odbora. Na zboru so poročali predsednik Ciril Zupan, tajnik Ivan Mohar, blagajnik Drago Vahar, v imenu nadzornega odbora Stanko Gaberšek in v imenu glavnega odbora predsednik pod-pokrovnik v. Viktor Andrejka.

Iz poročil je vel duh optimizma, oprt na slogo članstva organizacije, ki se je posebnost v zadnjem letu silno razmahnila. Predsednik je mogel v svojem poročilu naglasiti marsikatero zaslugo posameznih članov odbora, ki so s svojim res požrtvovalnim in nesebičnim delom za skupne koristi članstva in splošno narodno stvar dvignili delo organizacije in hvale vredno višino članstvo krajevnih organizacij je preneslo v preteklem letu sedem stotin. Njih čaka v kratkem času po vestnem in neumornem prizadevanju sedanjega odbora vidno priznanje za zasluge za domovino v obliki spomenice s kolajno. Ta bo nečestitem nekdanjim borcem po preteku dveh desetletij prinesla skromno priznanje, ki so si ga gotovo zaslužili. Krajevna organizacija je preko svojih odsekov razvila tudi dokaj živahno delovanje v najrazličnejših smerih, ki se bo v sodelovanju z glavnim odborom legije že v najkrajšem času moglo pokazati za zelo koristno. Iz poročila predsednika glavnega odbora moremo namreč posnemati, da je tudi v preteklem letu ostalo nezmanjšano prizadevanje organizacije, da se borem za našo severno mejo prizna jo pravice, ki jih imajo drugi vojni dobrovoljci. Ta prizadevanja podpirajo dobrovoljci sami. Takšno prizadevanje je razumljivo in upravičeno. Če upoštevamo, da so tudi borci za severno mejo priborili naši mladi državi lep kos zemlje, ki jo danes

moremo imenovati svobodno domovino. Isto razumevanje za to vprašanje kaže tudi minister za vojsko in mornarico. Nadalje se je organizacija v zadnjem času morala celo bolj kakor kdaj prej na pristojnih mestih potrudila izposlovati zlasti svojo brezposelnemu članstvu prvenstveno pravico na zaposlitev pri vseh javnih gradnjah. Še vedno pa ostaja odprto vprašanje vračunavanja dobe, prebrite v bojih, v čas službe pri državnih nameščencih. Organizacija ni tega vprašanja kljub temu, da ni mogla zaznamovati pozitivnega uspeha v tej smeri, nikakor se izpustila z vaje in ga namerava zasledovati še naprej do končnega uspeha.

Na splošno je izhajalo iz vseh poročil posameznih funkcionarjev priznanje, vsem ki so na pristojnih mestih s polnim razumevanjem za zadevo podpirali prizadevanja organizacije in ji s tem pomagali pri zasledovanju njenih ciljev. V znak hvaležnosti do te podpore so hile z bur-nim navdušenjem sprejete tudi vdanost-na brzjojavka Nj. Vel. kralju Petru II. in

Vsokemu kraljevskemu domu, nadalje pa tudi zahvalne brzjojavke in pisma vojne-mu ministru Nedelcu, armijskemu generalu Nedeljkoviću, divizijskemu generalu Rančeloviću, dravskemu divizijskemu generalu Stefanoviću in komandantu ljubljanskega vojnega okrožja.

Po poročilih odbora in nadzornega odbora je bila soglasno izglasovana razrešnica staremu odboru. Sledile so se volitve nove uprave. Najlepša zaupnica je bila dana staremu odboru s tem, da so mu bile le z neznačnimi izjemami na novo poverjene naloge za prihodnje poslovno leto. V tem odboru bo pod predsed-

stvom Cirila Zupana delali podpredsednik Anton Grill, tajnik Ivan Mohar, blagajnik Drago Vahar in občinski Franc Zidan. Franc Kerwin, Avgust Ogorevc in Emanuel Josin. V nadzornem odboru so Julij Zupan, Stanko Gaberšek in Alojz Kek, za njihove namestnike pa so bili izvoljeni Jože Lorber in Jože Novak.

Na kraju so bile še slučajnosti, pri katerih je bila v debati zlasti poudarjena težnja po vzajemnosti med članstvom, ki naj ga vodi neomajna zvestoba do kralja, kraljevskega doma, naroda in domovine.

Matija Jama je razstavil svoja dela

Otvoritvi razstave v Jakopičevem paviljonu je prisostvovalo lepo število umetnost ljubčega občinstva

Ljubljana, 3. marca

Vrata Jakopičevega paviljona so se na novo odprla našemu umetnost ljubčemu občinstvu. Danes dopoldne je bila otvoritve razstave del Matije Jame, kateri bo naša javnost, ki zna pravilno ceniti vrednost tega našega umetnika, gotovo posvečala največjo pozornost. Menda ni treba naglašati, da ne bo z obiska treh razstavnih prostorov, v katerih so v smiselnem redu razstavljena številna olja iz najnovejših dob, dopolnjena z nekaterimi starejšimi deli, o'hajala nezadovoljena. Zaloge je obilna in nam nudi širok in globok vpogled v snovanje razstavljajočega umetnika.

Ob prisotnosti prvih, ki so danes dopoldne prihiti gledat razstavljena dela, je razstavo otvoril Matija Jama sam z nekaj preprostimi besedami, toda tem bolj tehtni mi sprico dejstva, da jih je spregovoril mož, ki že nad štiri desetletja umetniško zelo aktivno in plodno živi v sredini, za katero se ne da reči, da bi s pravim razumevanjem sledila umetniškemu snovanju in ga tudi dejansko podpirala. Tistih nekaj besed ki jih je Matija Jama na otvoritvi spregovoril obiskovalcem svoje razstave.

je bilo obenem težka, toda gotovo upravičena obožba vseh tistih, ki so poklicani, da resna umetniška prizadevanja z vsemi silami podpirajo v interesu ustvarjajočega umetnika samega in v interesu našega splošnega kulturnega obstoja in napredka. Spominjajoč se 40 let nazaj, odkar je moderna slovenska impresionistična umetnost prvič (l. 1900) v Mestnem domu stotila s svojimi deli pred našo dokaj ravnodušno javnost, ji Matija Jama ni mogel ob otvoritvi današnje svoje razstave izreči pohvale, da bi se bila v teh štirih desetletjih kaj poboljšala. Naša umetnost je dandanes prav tako kakor v svojih začetkih obsojena v to, da se živi nekako samo iz svoje neusahljive moči brez potrebnih mecenov, ki povsod drugod umetnosti stoje dejansko ob strani s svojo pomočjo. Nič bolje ni pri nas z javnimi oblastvi, ki umetnika ne podpirajo. Venar sprico takih dejstev povajajoči se pesimizem našega umetnika ostaja pri Matiji Jami v mejah stvarnosti.

Upajmo zato, da bo razstavljajoči umetnik našel ob tej svoji razstavi popolno zadovoljstvo tako nad njenim moralnim kakor tudi nad gnotnim uspehom.

Inženjerska zbornica je zasedala

Vsa večja gradbena dela naj se oddajajo le domačim gradbenim podjetjem

Ljubljana, 3. marca

Zbornica inženjerjev je v soboto popoldne vse do večera zasedala v magistratni sejni dvorani. V pozdravnem nagovoru se je dotaknil predsednik inž. Pirkmajer Milko najprej razburkanega stanja v svetu. Nam je sicer prizaneseno, vendar posledice vojne tudi pri nas občutimo. V splošni negotovosti je zamrla investicijska podjetnost in nastale so težave z uvozom strovin, ki jih doma ne pridelujemo. Treba se je čim uspešneje prilagoditi novemu stanju. Pred nekaj dnevi je dosegla inženjerska zbornica končno redakcijo novega honorarnega pravilnika kot dopolnilo zakona o pooblaščenih inženjerjih. Osmutek mora potrditi še pristojno ministstvo.

Poslana je bila pozdravna brzjojavka gradbenemu ministru in izrečeno priznanje avtorjem novega pravilnika in tajništvu zbornice. Tajnik g. Veselko je podal poslovno poročilo o preteklem letu. Vsa večja javna gradbena dela naj se oddajo le domačim gradbenim podjetjem. V zadevah licitacij, gradb in kar je še drugih poklicih in strokovnih vprašanj so se na pristojna mesta poslane zadevne in-telepelece in pritožbe z večjim ali manjšim uspehom.

Blagajniško poročilo izkazuje 181.000 din dohodkov in 71.000 din prebitka. Članarina je prinesla vsoto 145.000 din. Proračun določa okrog 213.000 din izdatkov. K živahni proračunski debati je iznesel upravni odbor dva predloga, in sicer:

Svojec vsakega umrlega člana zbornice naj prejmejo posmrtnino v višini do 10 tisoč din, ki se naj odmerja po premoženjskih prilikah. Drugič: Podporni fond naj naloži iz tekočih sredstev vsoto do 200.000 din v nepremičninah. Po izskustjih je zbornica poverila upravi, da naj podrobneje izdela pravilnik o posmrtninah ter preuči vprašanja o pokojninskem zavarovanju ob popolnem zaupanju in pomoči vseh članov. Pri volitvah so bili izvoljeni v upravni odbor gg. inženjerji Ah-t'ik Ivan, Dimnik Stanko, Dolnčar Stan-ko, Kresnik Peter, Likar Boleslav, Petrovič Srečko, Pirkmajer Milo in Rohrman Stanišlav. Namestniki so gg. inženjerji Gogala Gustav, Hribar Boris, Pehan Ernest in Umek Anton. Dacipinski svet sestavljajo gg. inženjerji Dimnik Stanko, Manda Franjo, Rohrman Stanišlav, Šlajmer Vladimir, Štebi Anton, Šušteršič Mirko in Umek Anton.

Zagonetne zastrupitve v šibeniški tvornici

Izmed desetih obolelih delavcev sta dva umrla

Šibenik 3. marca

V tukajšnji tvornici »La Da'm.tienne« je v zadnjem času na zagoneten način zbolelo 10 delavcev, ki so jih morali pre-peljati v bolnišnico. Dva izmed njih sta že umrla. Prvi je umrl že 6. februarja de-lavec Branko Berović. Drugo žrtev delavca Ivana Rupića, so morali spraviti celo v oddelek za duševne bolnike, kjer se je zdravil zaradi živcev. Te dni pa je umrl

in se je včeraj izvršilo raztelesenje njegovega trupla.

Raztelesenje je baje ugotovilo zastrupitje z nekim plinom, ki je uhaljal iz tvornične cevi. Preiskava se še nadaljuje. Na izid preiskave z velikim zanimanjem čaka vse šibeniško občinstvo. Usoda ostalih osemih obolelih delavcev je še neznana. Sodijo pa, da so ti že izven nevarnosti.

Zapravil je tuj denar

in se zastrupil

Djakovo 3. marca

Stjepan Šilac iz Gašincev je bil pred leti gozdar v gozdovih djakovske škofije. Pa je bil odpuščen in se je prizivjal s trgovino z drvmi. Njegove kupčije pa niso bile zmerom usodne. Tako je te dni prodal nekemu posestniku v Bački Palanki dva vagona cepljenih drv in prejel ar. v znesku 2000 din.

Možak na seveda ni imel drv. Kaže, da jih je hotel šele kupiti in dobiti eno ar. d. prodajalca na račun. Na nesrečo ni bil vdan plačilo, začel je pobirati po di. ovskih gostilnah in tako je napolnil zabivel denar. Ko se je streljal je spoznal, kaj je storil, in v takem spoznanju je sklenil

izvršiti samomor. Pojedel je večjo količino oradne soli in nato izpil še derlitter ocetne kisline. Strup je tako našo deloval, da mu ni mogla pomagati niti hitra zdravniška pomoč.

Ostani in ostani član Vodnikove družbe!

Ponedeljska križanka

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16				17		18				19		20		
21			22		23		24			25		26		27
28			29						30			31		32
	33					34			35			36		
37									38					

BESEDE POMENIJO:

Vodnaravo: 1. grenka rastlina, 5. moško krstno ime, 11. zli duh, 16. mesto v Aziji, 18. nalezljiva bolezen, 20. napaka, 21. nemarljiv, 22. vodna tvorba, 24. mehko perje, 25. ker v srbohrvaščini, 27. mrtvoud, 28. veznik, 29. židovski ime, 30. ptica, 32. veznik, 33. moško krstno ime, 34. predstavniki oblasti v Jugoslaviji, 35. ptica, 37. vnetje pljučnih vrvčkov, 38. vodna davnčina.

Navpično: 1. opora pri hoji, 2. števniki, 3. nemarljiv, 4. veznik, 6. stara beseda za pivo, 7. del obleke, 8. predstojnik samostana pri pravoslovni, 9. čih, 10. ploskovna mera, 12. medmet, 13. čar, lepota, 14. sovražnik goveda, 15. ovira, navlaka, 17. tiskarski izraz za vrsto črke, 19. sad gozdne ga drevesa, 22. dobri duhovi iz rimske mitologije, 23. čeprav, 25. domača oblika za

Koncert »Save«, posvečen spominu Zorka Prelovca

Ljubljana, 3. marca

Pevsko društvo »Save« je priredilo svoj vsakoletni koncert v nedeljo popoldne v nabto polni dvorani Sokolskega doma v Štepanji vasi. Poznane so pevske odlike tega agilnega pevskega društva, ki praznuje letos 15letnico svojega uspešnega delovanja. Koncerti »Save« so zmerom združeni s pestrim skrbno izbranim programom, za kar je letos v kar najboljši meri poskrbel društveni pevstvo: ja g. Franc Venturini. Letošnja proslava je bila prav za prav posvečena spominu na Prelovca, ki je še posebno rad zhaljal med delavne, požrtvovalne, za lepo in idealno pevsko misel navdušene člane društva »Save«. Pod vodstvom g. Venturini-ja je zapel moški zbor 24 moč ubrano in iz srca tri Prelovčeve pesmi: Cvetic in h-oč, ki jo je pokojni skladatelj društva poklonil, polje pesem »Be'a breza«, ki je bila privrkat izjavljena, ter Prelovčeva najljubša »Nageljni rečici. Lirčno za-je, mehke, čustvene Prelovčeve pesmi so v odlični, ubrani interpretaciji pevcev »Save« našle pri poslušalcih popolno zanimanje in uspeh. Dir'gent je poveljal poklonikov spomin z lepim spominskim nagovorom. Zapeli so še nekatere pesmi Lehmanarja, Nedveda, Sarca, Adamiča, Vasilija Mirka, Venturinija ter slečnjč še nekaj narodnih. Številni poslušalci niso štedili z iskrenim, navdušenim priznanjem in je koncert »Save v resnici častno, kar najboljše uspel ter moremo agil-nemu, bratskemu pevskemu društvu samo čestitati.

Pevski večer bežigraskih Cirilmetodarjev

Ljubljana, 3. marca

Snoči je priredila podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda za Bežigradom v te-lovadnici bežigraske ogleadne šole pevski večer, ki je bil prav lepo obiskan. Občinstvo je bilo s pestrim sporedom zelo zadovoljno. Razen bežgraskega pevskoga moškega zbora pod vodstvom pevovodje g. Godca so nastopili v solističnih točkah članica opere Ljudmila Polajnarnjeva, član opere Franc Lupša, sopranistka Nuša Kristanova, član opere Marjan Kristančič, prof. Pavla Lovšetova in baritonist M'lan Janovsky. Pevske solistične točke je spremljal operni zborovodja Simoniti. Občinstvo je pevcem in zboru navdušeno pleskalo. Želeli bi še več takih večerov, ki nudijo lep užitek. Prebit-tek tega večera se bo uporabil v narodnoobrambne svrhe.

Počastitev zaslužnega grafičnega delavca

Ljubljana, 3. marca

Grafično delavstvo je priredilo snoči v dvorani Delavske zbornice tovariški večer v počastitev svojega zaslužnega tovariša Antona Štreklja, ki že 40 let požrtvovalno in zgledno deluje v vrstah grafične organizacije. Večera se je udeležilo veliko število grafičnega delavstva iz Ljubljane in delegati centrale iz Zagreba in poverjenistev iz raznih krajev Slovenije.

Govorniki so poudarjali zlasti zasluge Antona Štreklja za »Dobrodelnost«, ki skrbi za vdove in sirote grafičarjev. Z zahvalo za ves dolgoletni trud je tajnik organizacije g. Kosem izročil slavljencu častno diploma.

Slavljenca, ki ima mnogo zaslug tudi za napredek slovenske tiskarske obrti, so se spomnila razna tiskarska podjetja in se mu oddolžila s tem, da so poklonila večje zneske za grafično »Dobrodelnost«.

Pri tovariškem večeru sta sodelovala pevski zbor in orkester »Grafike« pod vodstvom prof. Danila Cerarja in Karla Tartarja. Večer je potekel v veselem razpoloženju.

Morske ribe so se podražile

Split, 3. marca

Čeprav po predpisih še ni dovoljen pomladni ribolov, se je vendar že začel. Na prošnjo ribičev je namreč določila pomorskega prometa dovolila ribov ov že zdaj, čeprav se redni pomladni ribolov začneja navadno šele v maju.

V noči na soboto so ribiči iz Grad-a prvi lovili in so že v prvi noči nalovili 10 metrskih stotov sardel. Dobrišen del tega lova so prodali tvornicam po zelo dobri ceni 5 din za kilogram. Lansko leto so ribiči prodajali meseca marca sardele komaj po 1 din kilogram. Letošnja začetna cena torej kaže, da se bodo ribe še podražile.

Vsi potrti javljamo sorodnikom, prijateljem in spoštovalcem žnostno vest, da so danes mirno v Gospodu zaspali naš oče, stari oče, tast in stric

MATEVŽ ŠMALC

VRVAR IN POSESTNIK

Pogreb dragega pokojnika bo v torek 5. marca ob 16.30 iz hiše žalosti na farno pokopališče v Hrovači.

Sv. maša zadušnica se bo brala v sredo, dne 6. marca ob 7. uri zjutraj v farni cerkvi v Ribnici.

RIBNICA, dne 3. marca 1940.

Otroci:

MATEVŽ, POLDE, ŠTEFKA, TONE z družinami in ostalo sorodstvo.